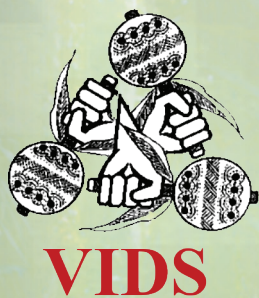

WISE-REDD+ Project Suriname
Trainingsboek Community Engagement Strategie
29, 30, 31 maart 2016
Ballroom Torarica
Paramaribo, Suriname

WISE-REDD+ Partners

This publication was funded in part by a grant from the United States Department of State. The opinions, findings and conclusions stated herein are those of the authors and do not necessarily reflect those of the United States Department of State.

WISE-REDD+ Project Suriname
Trainingsboek Community Engagement Strategie
29, 30, 31 maart 2016
Ballroom Torarica
Paramaribo, Suriname

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord.....	2
DINSDAG 29 MAART 2016.....	3
Sessie 1. Inheemse en Tribale volkeren in Suriname: een kennismaking.....	3
Sessie 2. Mensenrechten algemeen.....	4
2.1. Eigenschappen.....	4
2.2. Drie generaties.....	4
Sessie 3. Rechten van Inheemse en Tribale volkeren: Collectieve mensenrechten.....	5
3.1. Inheemse rechten ook voor Tribale volkeren.....	5
3.2. Rechten van Inheemse en Tribale volkeren in het Internationaal recht.....	5
3.3. Nationale gevolgen i.v.m. het ratificeren van verdragen en het aanvaarden van verklaringen.....	6
3.4. Aanbevelingen VN comités.....	7
3.5. Het Moiwana vonnis.....	8
3.6. Het Saamaka vonnis.....	8
3.7. Het Kaliña & Lokono vonnis.....	10
3.8. Grondenrechten en rechtspersoonlijkheid voor alle Inheemse en Tribale volken van Suriname.....	12
Werkgroepen en Discussie.....	12
WOENSDAG 30 MAART 2016.....	13
Sessie 1. Engagement van Inheemse en Tribale volkeren.....	13
1.1. Respect.....	13
1.2. Ownership en leadership.....	13
1.3. Capaciteitsversterking, empowerment en geen afhankelijkheid.....	13
1.4. Op rechten gebaseerder.....	14
1.5. Informatie, communicatie en transparantie.....	14
1.6. Effectieve participatie.....	15
1.7. Vertrouwen.....	15
1.8. Cultuurgevoelige benadering.....	15
1.9. Gendergevoelige benadering.....	16
1.10. Leeftijd-gevoelige overwegingen.....	16
Sessie 2. Free Prior Informed Consent.....	17
2.1. Free.....	17
2.2. Prior.....	18
2.3. Informed.....	18
2.4. Consent.....	19
Rollenspelen.....	20
DONDERDAG 31 MAART 2016.....	21
Een model engagement proces.....	21
I. Maken van een afspraak.....	21
II. Informatie-uitwisseling.....	21
III. Besluitvorming.....	21
IV. Monitoring, evaluatie, validatie en verificatie.....	21
V. Behandeling van geschillen.....	22
VI. Overwegingen met betrekking tot duurzaamheid; exit-strategie.....	23
Bijlage VN-verklaring over de rechten van inheemse volken.....	24
Bronnen.....	34

VOORWOORD

Dit is het trainingsboek dat hoort bij het trainingsprogramma van het WISE-REDD+ project in Suriname. Dit project is mogelijk gemaakt door donatie van het *State Department* van de Verenigde Staten, welke kwam na aanvraag van een *grant* door Conservation International Suriname in 2014.

Diverse partners hebben vervolgens geholpen het programma te ondersteunen, zoals het Nationaal Instituut voor Milieu en Ontwikkeling Suriname (NIMOS), het Kabinet van de President van de Republiek Suriname met name afdeling Milieu, het United Nations Development Programme (UNDP Suriname) en Conservation International Suriname (CIS).

Voor u ligt het trainingsboekje dat behoort bij de training die aan overheidsvertegenwoordigers van diverse ministeries wordt gegeven op 29,30,31 maart 2016. Dit is de afsluiting van een tweejarig traject waarbij het in kaart brengen en verbeteren van engagement met de inheemse en tribale gemeenschappen centraal stond. De resultaten van dit traject zullen na de training in de praktijk gebracht moeten worden.

Succes met de training, en vooral daarna bij de implementatie tijdens uw werk. De community engagement strategie is geschreven door de VIDS en VSG. Zij hebben ook de bijbehorende trainingen gecoördineerd waarvoor dit trainingsboek bedoeld is.

Met vriendelijke groet,

WISE-REDD+ project team

This publication was funded in part by a grant from the United States Department of State. The opinions, findings and conclusions stated herein are those of the authors and do not necessarily reflect those of the United States Department of State.

Sessie 1

Inheemse en Tribale volkeren in Suriname: een kennismaking

Inheemsen worden in Suriname meestal in vier grote stammen verdeeld, namelijk de Arowakken (Lokono), de Caraiben (Kaliña), de Trio en de Wayana.

Niet-inheemse in stamverband levende volkeren¹ die in Suriname voorkomen worden in zes stammen onderverdeeld, namelijk de Saamaka, de N'dyuka, de Paamaka, de Matawai, de Aloekoe en de Kwinti.

Bij het vestigen van Tribale leefgemeenschappen werden afspraken gemaakt tussen Inheemse en Niet-inheemsen in stamverband levende volkeren enerzijds en anderzijds tussen Niet-inheemse in stamverband levende volkeren onderling. Afspraken die tot nu toe worden nageleefd, waarbij de verschillende woon en leefgebieden van elke stam worden gerespecteerd en er zich geen noemenswaardige conflicten met betrekking tot grond tussen de verschillende stammen hebben voorgedaan.

Noot: De kennismaking met Inheemse en Tribale volkeren zal plaatsvinden aan de hand van vragen die aan de participanten gesteld zullen worden en waar Inheemse en Tribale vertegenwoordigers nader op in zullen gaan.

¹ In Suriname ook wel bekend als marrons. Niet-Inheemse in stamverband levende volkeren identificeren zich echter als marrons. In de context van onderhavige training zal gebruik worden gemaakt van de benaming 'Tribale volkeren'

Sessie 2

Mensenrechten algemeen

Tijdens de Middeleeuwen kwam voor het eerst het idee tot uiting dat de mens van nature onvervreemdbare rechten bezit en dat de overheid deze diende te respecteren en beschermen. Daarvóór hadden alleen bepaalde groepen van mensen, zoals de adel en geestelijken, rechten vanwege hun maatschappelijke positie.

Het ontkoppelen van het bezit van rechten aan de maatschappelijke status vond plaats in de 17e en 18e eeuw. Deze ontkoppeling zette zich voort tot aan het eind van de 19e eeuw, waarbij in geïndustrialiseerde landen de behoefte ontstond, om internationale regelingen in te voeren op het gebied van arbeidswetgeving. Bij de ondertekening van het Handvest van de Verenigde Naties op 26 juni 1945 deden de burger en politieke rechten hun intrede in het internationaal recht.

Het internationaal recht is een systeem van waarden en normen dat geldt tussen Staten. Belangrijk bij de ondertekening van het Handvest was dat de leden van de Verenigde Naties zich verbonden om maatregelen te treffen ter bescherming van de rechten van de mens.

Mensenrechten zijn een verzameling van internationaal vastgestelde normen, standaarden, regels ten aanzien van het gedrag van Staten zowel tegenover hun eigen burgers als tegenover anderen (vreemdelingen).

2.1 Eigenschappen

Alleen mensen, zowel individueel als in collectief verband, bezitten mensenrechten². Deze rechten komen aan een ieder toe, ongeacht leeftijd, ras, huidskleur, geslacht, taal, religie, politieke of andere overtuiging, nationale of maatschappelijke afkomst, economische status, geboorte of enige andere maatschappelijke omstandigheid³.

Mensenrechten hoeven niet te worden gekocht. Ze worden niet verdient of geërfd en ze zijn onvervreemdbaar, ze kunnen dus niet door de bezitter worden verkocht⁴.

Mensenrechten zijn universeel. Dat wil zeggen dat zij overal ter wereld gelden, ongeacht het land van geboorte.

2.2 Drie generaties

In de literatuur worden de rechten van de mens in drie generaties onderscheiden. Tot de eerste generatie behoren de burger en politieke (klassieke) rechten. Tot de tweede behoren de economische, sociale en culturele rechten. En tot de derde de collectieve rechten of rechten van collectiviteiten. De rechten van volken in het algemeen, in het bijzonder die van Inheemse en Tribale volkeren, en de rechten van minderheden kunnen tot de derde generatie gerekend worden.

De drie generatie mensenrechten zijn in zowel internationale, als regionale verklaringen en verdragen (met hun respectieve protocollen) vastgelegd. Staten zijn soeverein en bepalen zelf als ze, al dan niet, partij zullen worden bij een verdrag. Ze kunnen niet tot toetreding verplicht worden, niet door de eigen onderdanen en ook niet door andere Staten.

² Universele Verklaring van de Rechten van de Mens artikel 1

³ Idem, artikel 2

⁴ Idem, preambule

Sessie 3

Rechten van Inheemse en Tribale volkeren: Collectieve mensenrechten

Het gaat bij collectieve rechten erom dat ook collectiviteiten (groepen) mensenrechten kunnen bezitten. Het zijn de rechten die een groep of collectiviteit bezit, naast de individuele rechten van de leden van die groep. Die collectiviteit is het subject van deze rechten. Naleving van deze rechten kan alleen door de collectiviteit als geheel plaatsvinden.

Enkele voorbeelden van collectieve mensenrechten zijn: recht op vrijwaring van maatregelen gericht op vernietiging van een groep (Genocide Verdrag), het recht op zelfbeschikking (BUPO, ECOSOC), het recht op economische, sociale en culturele ontwikkeling (BUPO, ECOSOC), recht op eigen cultuur, taal en religie van minderheden (BUPO), recht op collectief eigendom (AV)etc.

3.1 Inheemse rechten ook voor Tribale volkeren

In de *Moiwanazaak* van 2005, oordeelde het Hof dat de N'Dyuka afkomstig van het dorp *Moiwana* een Tribale gemeenschap waren, met dezelfde internationaal erkende rechten als Inheemse volkeren. Het Hof onderbouwde dit oordeel verder in het *Saamaka* vonnis door aan te geven dat de *Saamaka* een tribaal volk zijn, omdat hun sociale, culturele en economische kenmerken afwijken van andere sectoren van de nationale samenleving, met name vanwege hun bijzondere relatie met hun voorouderlijke gebieden, en omdat zij zichzelf, in elk geval ten dele door hun eigen normen, gewoonten en/of tradities reguleren. Het Hof benadrukte dat de *Saamaka* zichzelf organiseren in matrilineaire lo's en volgens hun eigen gewoonterecht en tradities leven. Het Hof onderstreepte ook dat de gronden en natuurlijke hulpbronnen van het *Saamaka* volk deel uitmaken van hun sociale, voorouderlijke en spirituele essentie, en dat het grondgebied zelf een heilige betekenis voor hen heeft. Onder de term 'grondgebied' wordt volgens het Hof, "zowel grond als natuurlijke hulpbronnen verstaan". Het Hof legde uit dat het zijn eerdere rechtspraak ten aanzien van Inheemse volkeren zou toepassen op de situatie van het *Saamaka* volk, omdat zowel Inheemse en Tribale volkeren beiden geheel eigen sociale, culturele en economische kenmerken delen, waaronder een bijzondere relatie met hun voorouderlijke grondgebieden. Deze grondgebieden eisen op grond van het internationaal recht bijzondere maatregelen om de fysieke en culturele overleving van Inheemse en Tribale volkeren te garanderen.

3.2 Rechten van Inheemse en Tribale volkeren in het Internationaal recht

Inheemse en Tribale volkeren worden in het internationaal recht gezien als bezitters van collectieve mensenrechten. De gemarginaliseerde positie van Inheemse en Tribale volkeren in verschillende landen, maakte dat de internationale gemeenschap overging tot het aannemen van verdragen en verklaring ter bescherming van deze kwetsbare groep. Zoals zij dat ook met andere kwetsbare groepen zoals vrouwen, kinderen en mensen met een beperking deed.

Het apart vastleggen van Inheemse en Tribale mensenrechten heeft niet te maken met het bevoorrechten van deze volkeren, maar het beschermen van deze groepen tegen de bedreigingen en onzekerheid waaraan ze blootstaan. De huidige positie van Inheemse en Tribale gemeenschappen wiens rechten niet erkend worden is één rechtsonzekerheid.

Enkele door Suriname geratificeerde verdragen en ondertekende verklaringen die (ook) betrekking hebben op bescherming van ITV rechten:

Naam	Ratificatie/Aanvaarding
Internationaal verdrag inzake Burger en Politieke rechten (1966) (BUPO)	28 Maart 1977 (R)
Internationaal verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele rechten (1966) (ECOSOC)	28 Maart 1977 (R)
Internationaal verdrag inzake Uitbanning van alle vormen van Rassendiscriminatie (1965) (CERD)	15 Maart 1984 (R)
Biodiversiteitsverdrag 1992	12 Januari 1996 (R)
Verdrag inzake Uitbanning van alle vormen van discriminatie tegen Vrouwen (1979) (CEDAW)	01 Maart 1993 (R)
Verdrag voor de Rechten van het Kind (1989)	01 Maart 1993 (R)
Amerikaanse Verklaring inzake de Rechten en Plichten van de Mens(1948)	08 Juni 1977 (A)
Amerikaans Verdrag inzake Rechten van de Mens (1969)	12 November 1987 (R)
VN-Verklaring over de Rechten van Inheemse Volkeren (UNDRIP)	13 September 2007 (A)

3.3 Nationale gevolgen i.v.m. het ratificeren van verdragen en het aanvaarden van verklaringen

Staten leveren een deel van hun soevereiniteit (baas in eigen huis) in wanneer zij verdragen ratificeren (bekrachtigen). Ratificatie van verdragen gaat in essentie over het eens zijn met verdragsbepalingen en het doen van een belofte dezen te zullen respecteren. Ook het aanvaarden van de jurisdictie van een internationaal of regionaal tribunaal betekent in zekere mate het inleveren van een deel van de soevereiniteit.

De Grondwet⁵ van Suriname verschaft in artikelen 103, 105, 106 en 144 een beeld van de doorwerking van verdragen⁶ in het nationaal recht en de positie van nationale rechtsregels tegenover internationale. Een ieder verbindende bepalingen van overeenkomsten hebben rechtstreekse werking en dus voorrang op nationale regels.

Een ander nationaal gevolg is dat verdragsstaten periodiek dienen te rapporteren over de naleving van verdragen die zij hebben geratificeerd. De Verenigde Naties heeft verscheidene toezichthoudende organen, namelijk de VN mensenrechtenraad en VN verdragsorganen⁷. Suriname is door voornoemde toezichthoudende organen herhaaldelijk aangesproken op het niet of onvoldoende respecteren van basale rechten van Inheemse en Tribale volkeren.

⁵ Grondwet van de Republiek Suriname (S.B. 1987 no.116), gelijk zij luidt na de daarin aangebrachte wijziging bij S.B. 1992 no.38.

⁶ De Grondwet spreekt over Overeenkomsten met andere mogendheden en met volkenrechtelijke organisaties

⁷ Onder anderen:

Internationaal Verdrag inzake burgerlijke en politieke rechten 1966 (BUPO) toezichthouder Mensenrechtencomité;
 Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten 1966 (ECOSOC), toezichthouder ECOSOC Comité;
 Internationaal Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie 1966 (CERD) toezichthouder CERD Comité;
 Internationaal Verdrag voor de uitbanning van alle vormen van vrouwendiscriminatie 1979 (CEDAW) toezichthouder CEDAW Comité

Zo benadrukten de CEDAW⁸, BUPO⁹ en CERD¹⁰ comités hun bezorgdheid over de precare leefsituatie van Inheemse en Tribale volkeren in Suriname, het gebrek aan onder andere adequate gezondheidsvoorzieningen, onderwijs, schoon drinkwater, inkomsten genererende mogelijkheden en participatie in het besluitvormingsproces aangaande zaken die van belang zijn voor hun leefgemeenschappen. Ook de uitgifte van mijnbouwconcessies in woon- en leefgebieden van Inheemse en Tribale volkeren, de aanhoudende discriminatie met betrekking tot het genot van hun collectieve eigendomsrechten en het ontbreken van wetgeving ter bescherming van deze rechten, zijn zaken die verdragsorganen bij de verschillende rapportage perioden als ernstige zorgpunten aanhaalden.

Een ander zorgpunt van met name het CERD comité is de totstandkoming van de Conceptwet Traditioneel Gezag, die niet op adequate wijze de cultuur, gewoonten en tradities van Inheemse en Tribale volkeren weergeeft. En waarbij het traditioneel gezagsinstituut en de gezagsstructuur in de concept wet vervormd worden tot een westerse constructie die Traditionele Gezagsdragers min of meer als ambtenaren beschouwd.

3.4 Aanbevelingen VN comités

De verschillende VN verdragsorganen deden naast het uitspreken van hun bezorgdheid over de maatschappelijke positie en behandeling van Inheemse en Tribale volkeren in Suriname ook een reeks aanbevelingen aan de Staat.

Zo werd Suriname onder andere opgeroepen om de wettelijke erkenning van collectieve eigendomsrechten van Inheemse en Tribale volkeren op hun woon- en leefgebieden te garanderen, als ook om hun recht om woon- en leefgebieden gebieden en hulpbronnen volgens Tribale gewoonten te ontwikkelen en te beheren. Suriname werd dringend opgeroepen om rechten van Inheemse en Tribale volkeren wettelijk vast te leggen, zodat die in overeenstemming zijn met de VN verklaring over Rechten van Inheemse volkeren (UNDRIP).

De Staat werd aanbevolen om de integriteit van het instituut Traditioneel gezag te respecteren en de opvolging volgens traditie in de concept wetgeving Traditioneel Gezag weer te geven. Maar ook om achterstanden in het onderwijs¹¹ en gezondheidszorg van Inheemse en Tribale volkeren weg te werken alsmede de rechtspersoonlijkheid van Inheemse en Tribale volkeren wettelijk te erkennen, zodat zij zich tot de nationale rechtbanken kunnen richten wanneer er inbreuk op hun rechten wordt gedaan.

Suriname zal er eveneens op moeten toezien dat zij projecten die van invloed kunnen zijn op woon- en leefgebieden van Inheemse en Tribale volkeren uitvoert op basis van FPIC, na gedegen culturele, milieu en sociale impact beoordeling (cultural, environmental and social impact assessment). De Staat werd verwezen naar de *Akwé: Kon voluntary guidelines for the conduct of cultural, environmental and social impact assessment regarding developments proposed to take place on, or which are likely to impact on, sacred sites and on lands and waters traditionally occupied or used by indigenous and local communities*¹².

Internationaal Verdrag voor de rechten van het kind 1995 (CRC/ Kinderrechtenverdrag) toezichthouder Comité inzake de rechten van het kind

⁸ *Committee on the Elimination of Discrimination against Women Thirty-seventh session 15 January-2 February 2007 Concluding comments of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women: Suriname CEDAW/C/SUR/CO/3*

⁹ *Human Rights Committee Concluding observations on the third periodic report of Suriname. Adopted by the Committee at its 115th session (19 October-6 November 2015)*

¹⁰ *Committee on the Elimination of Racial Discrimination Concluding observations on the combined thirteenth to fifteenth periodic reports of Suriname.*

Adopted by the Committee at its eighty-seventh session (3-28 August 2015) CERD/C/SUR/CO/13-15

¹¹ *Het CERD comité pleitte voor moedertaal onderwijs ter conservering van cultuur en taal*

¹² *De Akwé:Kon richtlijnen werden ontwikkeld om uitvoering te geven aan taak 9 van het werkprogramma voor artikel 8(j) en gerelateerde bepalingen zoals aangenomen door de vijfde bijeenkomst van de Conference of Parties van het Biodiversiteitsverdrag in mei 2000*

Met betrekking tot de juridisch bindende uitspraken van het Inter-Amerikaans Hof voor de Rechten van de Mens werd Suriname opgeroepen deze uit te voeren. Suriname ratificeerde het Amerikaans verdrag inzake Rechten van de Mens op 12 november 1987 en aanvaarde op die dag ook uitdrukkelijk de jurisdictie van het Inter-Amerikaans Hof voor Rechten van de Mens. Vermeende mensenrechtenschendingen van de Staat kunnen derhalve aan het Inter-Amerikaans Hof voor de Rechten van de Mens worden voorgelegd.

Dit regionaal mensenrechten tribunaal heeft de Staat Suriname reeds driemaal veroordeeld voor het niet respecteren en erkennen van Mensenrechten van Inheemse en Tribale volkeren. Het Moiwana vonnis (15 juni 2001), het Saamaka vonnis (28 november 2007) en het Kaliña en Lokono vonnis (25 november 2015) geven naast het oordeel tot erkenning van onder andere grondenrechten en het recht op rechtspersoonlijkheid van Inheemsen en Tribale volkeren, ook aan dat de effectieve participatie van Inheemsen en Tribale volkeren in besluitvormingsprocessen zeer belangrijk is voor het waarborgen van hun mensenrechten.

3.5 Het Moiwana vonnis¹³

Het Hof oordeelde met betrekking tot woon- en leefgebieden van de Moiwana gemeenschap, dat de Staat zorg dient te dragen voor¹⁴:

- restitutie en juridische erkenning van de eigendomsrechten van de gemeenschap op hun traditionele gronden en hulpbronnen in overeenstemming met hun gewoonterecht, hun waarden en traditioneel gebruik;
- het verlenen van collectieve titel op deze traditionele gronden en hulpbronnen, waarbij hun eigendomsrechten conform hun traditioneel recht worden bekrachtigd en feitelijk gewaarborgd;
- identificatie en demarcatie van traditionele gronden van de gemeenschap en van een titel te voorzien op een wijze die in overeenstemming is met het Amerikaans verdrag en de rechten van Inheemse en Tribale volkeren in andere mensenrechteninstrumenten

3.6 Het Saamaka vonnis¹⁵

Uitleg van het oordeel van het Inter-Amerikaans Hof voor de Rechten van de Mens¹⁶

De Saamaka dienden op 27 oktober 2000 een officieel verzoekschrift in bij de Inter-Amerikaanse Commissie voor de Rechten van de Mens. Na de opinies van de Staat en de Saamaka vernomen te hebben oordeelde de Commissie in haar rapport van 02 maart 2006 dat Suriname de rechten van het Saamaka volk had geschonden. Het rapport bevatte een aantal aanbevelingen aan de Staat, die gericht waren op het oplossen van schendingen die de Commissie had vastgesteld.

De Commissie deed namelijk de aanbevelingen dat de Staat:

1. De juridische bepalingen verwijderd die de bescherming van het recht op eigendom verhindert, en, middels effectieve en weloverwogen consultaties met het Saamaka volk, wettelijke, bestuurlijke en andere maatregelen in haar nationale wetgeving opneemt, welke nodig zijn om, middels bijzondere mechanismen, het grondgebied te beschermen waarbinnen het Saamaka volk zijn recht op collectief eigendom uitoefent, conform zijn, op gewoonte stoelende, landgebruiken, zonder andere Tribale en Inheemse gemeenschappen te benadelen.

¹³Inter-American Court of Human Rights Case of the Moiwana Community v. Suriname Judgment of June 15, 2005

¹⁴Betreft een zeer summiere weergave van het oordeel van het Hof

¹⁵Inter-American Court of Human Rights Case of the Saramaka People v. Suriname Judgment of November 28, 2007

¹⁶Betreft een zeer summiere weergave van het vonnis en oordeel van het Hof

2. Zich onthoudt van handelingen welke personen handelend in opdracht van de Staat of van derden, ertoe zou zetten om met uitdrukkelijke of stilzwijgende toestemming van de Staat, inbreuk te maken op het eigendomsrecht of op de integriteit van het grondgebied van het Saamaka volk zoals vastgesteld in onderhavig rapport van de Commissie.
3. De milieuschade herstelt welke is veroorzaakt door de houtkapconcessies welke zijn uitgegeven door de Staat in het grondgebied dat traditioneel wordt bewoond en gebruikt door het Saamaka volk en om het Saamaka volk te vergoeden en verschuldigde compensatie toe te kennen voor de schade die is toegebracht door de schendingen zoals vastgesteld in onderhavig rapport van de Commissie.
4. De nodige stappen neemt om die wettelijke en andere maatregelen aan te nemen, conform Suriname's grondwettelijke procedures en de bepalingen van het Amerikaans verdrag welke nodig zijn om rechtsbescherming te verschaffen en uitvoering te geven aan de collectieve en individuele rechten van het Saamaka volk in relatie tot het grondgebied dat zij traditioneel hebben bewoond en gebruikt.

Omdat Suriname in gebreke bleef om uitvoering te geven aan de aanbevelingen, besloot de Commissie op 23 juni 2006 de zaak voor te leggen aan het Inter-Amerikaans Hof ter verkrijging van een bindend vonnis.

Het Hof nam tijdens de openbare hoorzittingen kennis van het bewijs en argumenten van partijen en wees op 28 november 2007 vonnis, waarbij geoordeeld werd dat Suriname de rechten van het Saamaka volk heeft geschonden. Het Hof droeg Suriname onder meer op om:

- Het Grondgebied van de leden van het Saamaka volk af te bakenen, te demarqueren en hieraan een collectieve titel te verlenen, conform hun gewoonterechten en zonder nadeel te berokkenen aan andere Tribale en Inheemse gemeenschappen. Hiermee dient vanaf 19 maart 2008 een aanvang te worden gemaakt en het moet uiterlijk 19 december 2010 worden afgerond;
- Om wetten in te trekken of te wijzigen welke de bescherming van de territoriale rechten van het Saamaka volk verhinderen;
- Om wetten en andere maatregelen aan te nemen die vereist zijn om het recht van de leden van het Saamaka volk op een collectieve titel op het gebied dat zij traditioneel gebruikt en geoccupeerd hebben, te erkennen, te beschermen, te garanderen en juridisch te effectueren, met inbegrip van gronden en de natuurlijke hulpbronnen die noodzakelijk zijn voor hun sociaal-, cultureel- en economisch voortbestaan, en om dit grondgebied te beheren, toe te wijzen en hierover effectief bestuur uit te oefenen, conform hun gewoonterecht en traditionele collectieve grondgebruikstelsel;
- Om wetten en andere maatregelen aan te nemen die het recht erkennen en verzekeren van de Saamaka om effectief geconsulteerd te worden, conform hun tradities en gebruiken, of indien noodzakelijk, hun recht om hun voorafgaande vrijlijk tot stand gekomen en weloverwogen toestemming (Free Prior Informed Consent- FPIC) te geven, dan wel te onthouden, met betrekking tot ontwikkelings- of investeringsprojecten die hun grondgebied zouden kunnen aantasten, en om eerlijk te delen in de voordelen van dergelijke projecten met de leden van het Saamaka volk, mochten deze uiteindelijk uitgevoerd worden;
- Om wetten en andere maatregelen aan te nemen die de leden van het Saamaka volk voorzien van adequate en effectieve rechtsmiddelen en andere mogelijkheden om op te komen tegen handelingen die hun recht op het gebruik en genot van hun grondgebied schenden;
- Om US\$ 675.000 te storten in een gemeenschapsontwikkelingsfonds dat moet worden ingesteld te behoeve van de Saamaka binnen hun traditioneel grondgebied. Een implementatiecomite bestaande uit drie leden zal verantwoordelijk zijn voor besluiten over de uitvoering van de projecten;
- Om de Saamaka te erkennen als een volk met collectieve juridische handelingsbekwaamheid om de volledige uitoefening en het genot van zijn recht op collectieve eigendom te verzekeren, alsook de collectieve toegang tot rechtsbescherming.

3.7 Het Kaliña & Lokono vonnis¹⁷

Samenvatting van het vonnis van het Inter-Amerikaans Hof voor Mensenrechten¹⁸

Het Inter-Amerikaans Hof voor Mensenrechten heeft de Staat Suriname verantwoordelijk bevonden voor het schenden van de rechten van de Kali'na (Caraïben) en Lokono (Arowakken) Inheemse volken, en de Staat veroordeeld tot, onder andere, de wettelijke erkenning en bescherming van hun collectieve rechten op hun traditioneel grondgebied ("grondenrechten"). De rechtszaak werd in 2007 aanhangig gemaakt door de Vereniging van Inheemse Dorpshoofden in Suriname (VIDS) en haar regionale werkarm voor beneden-Marowijne KLIM (Kali'na en Lokono in Marowijne), met juridische ondersteuning vanuit de organisatie Forest Peoples Programme (FPP) uit Engeland.

Na tientallen jaren van vergaderingen en pogingen om de kwestie middels dialoog op te lossen en vele klachten naar de regering, die geen van alle hebben geleid tot een bruikbaar antwoord, hebben VIDS en KLIM de rechtszaak aangespannen in 2007, te beginnen met een klacht bij de Inter-Amerikaanse Commissie voor Mensenrechten (IACHR) van de OAS. In de klacht werd melding gemaakt van, onder andere:

- schending door de Staat van de eigendomsrechten van de Kali'na en Lokono van Beneden Marowijne op hun traditioneel grondgebieden;
- het gebrek aan rechtsbescherming in Suriname, onder andere doordat Inheemse volken niet wettelijk erkend worden;
- de uitgifte van diverse grondtitels aan derden (individuele en bedrijven);
- uitgifte van mijnbouwconcessies met als gevolg aanzienlijke milieubeschadiging van hun grondgebieden;
- instelling van natuurreservaten, zonder hun goedkeuring, waardoor de rechten van de Inheemse volken beknot worden.

De Commissie heeft de ingediende klacht onderzocht en in juli 2013 gegrond bevonden. Ondanks aanmaningen en aanbevelingen van de Commissie, werden er zijdens de Staat geen concrete acties ondernomen. In januari 2014 zag de Commissie zich daarom genooddacht om de zaak door te sturen naar het Inter-Amerikaans Hof voor Mensenrechten. Daar werd een hoorzitting gehouden in februari 2015, en na een oriëntatie ter plaatse in Suriname in augustus 2015, werd een uitspraak gedaan op 25 november 2015. Het vonnis werd pas op 28 januari 2016 gepubliceerd omdat het eerst van het Spaans naar het Engels vertaald moest worden.

Het vonnis tegen de Staat Suriname houdt onder andere in:

1. De Staat moet binnen 18 maanden de collectieve rechtspersoonlijkheid van de Kali'na en Lokono wettelijk erkennen.
2. De traditionele grondgebieden van de Kali'na en Lokono moeten binnen drie jaar worden bepaald en afgebakend, en binnen diezelfde termijn moeten de Kali'na en Lokono collectieve eigendomsrechten (eigendomstitel) hierop krijgen die hen verzekeren van hun effectief gebruik en genot van hun collectieve eigendom in overeenstemming met hun cultuur en traditie. Ze moeten effectief participeren in de processen die hiertoe worden doorlopen. Er dient rekening gehouden te worden met de rechten van andere Tribale volken in het gebied.
3. Met betrekking tot Inheemse grond die aan derden is uitgegeven, heeft het Hof geconcludeerd dat de Kali'na en Lokono recht hebben op teruggave, binnen drie jaar, van deze gronden die in de loop der jaren aan derden zijn uitgegeven. De Staat moet een billijke procedure instellen om daarmee besluiten te nemen of de uitgegeven titels aan derden worden ingetrokken zodat deze gronden teruggegeven worden aan de Kali'na en Lokono, en het Hof heeft de criteria gespecificeerd die gebruikt moeten worden om zulke besluiten te nemen. Waar dat feitelijk onmogelijk is, op grond van objectieve en goed onderbouwde redenen, moeten andere, aansluitende gronden van dezelfde grootte en kwaliteit worden toegevoegd aan het grondgebied van de Kali'na en Lokono, en/of compensatie gegeven worden.

¹⁷ Inter-American Court of Human Rights Case of the Kaliña and Lokono Peoples v. Suriname Judgment of November 25 2015

¹⁸ Betreft een zeer summiere weergave van het vonnis en oordeel van het hof

Het verstrekken van alternatieve grond en/of compensatie moet gebeuren met instemming van de Kali'na en Lokono. Dit moet binnen drie jaar gebeuren, als onderdeel van het proces van afbakenen, demarqueren en titels verstrekken zoals in punt 2 hierboven aangegeven.

4. Zolang bovengenoemde maatregelen niet volledig zijn uitgevoerd moet de Staat er met onmiddellijke ingang zorg voor dragen dat de gebieden van de Kali'na en Lokono op generlei wijze geschaad worden door overheidsinstanties of derden. De Kali'na en Lokono mogen niet beperkt worden in het bestaan, waarde, gebruik en genot van hun collectieve eigendom. Er mogen geen nieuwe eigendomstitels of grondhuur wordt uitgegeven in het grondgebied van de Kali'na en Lokono volken.
5. Met betrekking tot de Wanekreek en Galibi natuurreservaten die zonder toestemming van de Kali'na en Lokono in hun gebied werden ingesteld, heeft het Hof verordend dat de Kali'na en Lokono het recht hebben op teruggave van de grond in de natuurreservaten voor zover die tot hun traditioneel grondgebied behoren, en de Staat moet een billijke procedure instelling om te overwegen of gronden hierbinnen teruggegeven dienen te worden aan de Kali'na en Lokono, met toepassing van de internationale rechtscriteria voor mensenrechten zoals door het Hof gespecificeerd. Het Hof heeft ook verordend dat de Staat maatregelen treft zodat de toegang, het gebruik en de participatie van de Kali'na en Lokono in deze natuurreservaten gegarandeerd wordt, en dat ze billijke voordelen krijgen uit deze natuurreservaten voor zover de gronden niet volledig aan de Kali'na en Lokono worden teruggegeven of anderszins onderworpen blijven aan natuurbeschermingsbesluiten. Dit alles moet binnen drie jaar worden uitgevoerd als onderdeel van het proces van afbakening, demarcatie en betiteling zoals gespecificeerd in punt 2 hierboven.
6. De Staat moet de nodige maatregelen treffen om te garanderen dat er geen activiteiten worden uitgevoerd die van invloed kunnen zijn op het traditioneel grondgebied van de Kali'na en Lokono, in het bijzonder in het Wanekreek Natuurreservaat, zolang er nog geen mechanismen zijn voor hun effectieve participatie in besluitvorming over ontwikkelingsplannen in hun gebied, in het bijzonder bosbouw en mijnbouw. Dit betekent ook dat alle exploratie of exploitatie mijnbouwactiviteiten bij de Wane Hill mijnen stopgezet moeten worden totdat de effectieve participatie van de Kali'na en Lokono gewaarborgd zijn.
7. Op grond van een studie verricht in 2005 in opdracht van BHP-Billiton, heeft het Hof bevonden dat de mijnbouwactiviteiten van Suralco en BHP-Billiton hebben geleid tot aanzienlijke schade voor de Kali'na en Lokono, en verordend dat de Staat moet zorgdragen voor effectieve rehabilitatie, binnen drie jaar, van uitgemijnde gebieden in het Wanekreek Natuurreservaat.
8. De Staat moet binnen drie jaar een gemeenschapsontwikkelingsfonds ter waarde van USD 1.000.000 (1 miljoen US-dollars) instellen, voor projecten in de gebieden die de Kali'na en Lokono nodig vinden voor hun ontwikkeling, onder andere gezondheid, onderwijs, voedselzekerheid en beheer van hun hulpbronnen. Dit fonds is additioneel aan de normale overheidsverplichtingen voor ontwikkeling. De Staat moet binnen drie maanden een instantie aanwijzen voor het beheer van dit fonds, en de Kali'na en Lokono moeten een vertegenwoordiger aanwijzen zodat het fonds wordt uitgevoerd in overeenstemming met hun wil. Partijen moeten jaarlijks rapporteren over de projecten waarin door dit fonds wordt geïnvesteerd.
9. De Staat moet binnen drie maanden, niet later dan 29 april 2016, een inter-institutioneel coördinatiemechanisme instellen om te garanderen dat alle bovengenoemde maatregelen effectief worden uitgevoerd.
10. De officiële samenvatting van het vonnis moet binnen zes maanden worden vertaald in het Nederlands en Surinaams en worden gepubliceerd in een nationale krant. De Nederlandse vertaling van de samenvatting moet gedurende ten minste een jaar beschikbaar zijn op de officiële website van de Staat. De samenvatting van het vonnis moet ook worden gepresenteerd in een radioprogramma dat in het gebied van de Kali'na en Lokono te beluisteren is.
11. De Staat moet binnen zes maanden de eisers vergoeden voor hun proceskosten, te weten US\$ 15.000 aan VIDS en KLIM gezamenlijk, US\$ 10.000 aan FPP, en voor de onkosten in verband met het bezoek van het Hof aan Suriname in augustus 2015, US\$ 18.141,65 aan FPP.

12. De Staat moet jaarlijks aan het Hof rapporteren over de uitvoer van het vonnis. Het Hof zal van haar zijde ook de uitvoering van het vonnis blijven monitoren totdat alle besluiten volledig zijn uitgevoerd.

3.8 Grondenrechten en rechtspersoonlijkheid voor alle Inheemse en Tribale volken van Suriname

De uitspraak van het Hof gaat verder dan alleen de Kali'na en Lokono van het Beneden-Marowijne gebied. Gelet op het feit dat Suriname herhaaldelijk schuldig is bevonden aan geen-mensenrechtenschendingen tegen Inheemse en Tribale volken en geen maatregelen heeft getroffen om verdere herhaling te voorkómen, heeft het Hof de Staat ook veroordeeld tot het volgende, teneinde een structureel defect in Suriname's wetgeving en praktijk, dat van invloed is op alle Inheemse en Tribale volken, te verhelpen:

- a. Binnen twee jaar de wettelijke erkenning van de collectieve rechtspersoonlijkheid van alle Inheemse en Tribale volken in Suriname. Dit betekent dat de hiervoor nodige wetgeving moet zijn aangenomen.
- b. Binnen drie jaar moet er wettelijke erkenning van collectieve eigendomsrechten zijn, en een effectief mechanisme voor de afbakening en het uitgeven van collectieve titels aan de Inheemse en Tribale volken van Suriname op hun grondgebieden. Dit betekent dat de hiervoor nodige wetgeving en administratieve maatregelen moeten zijn aangenomen.
- c. Binnen twee jaar moeten er maatregelen getroffen zijn zodat Inheemse en Tribale volken in Suriname effectieve collectieve toegang tot rechtspraak hebben, en er ook voldoende toegang tot informatie is om dit recht te kunnen uitoefenen. Dit betekent dat de hiervoor nodige wetgeving en administratieve maatregelen moeten zijn aangenomen.
- d. Binnen twee jaar moet de Staat de nodige maatregelen treffen om te verzekeren dat:
 - (a) er effectieve participatieprocessen zijn voor Inheemse en Tribale volken in Suriname;
 - (b) er voorafgaande sociale en milieueffectenanalyses worden uitgevoerd voor projecten die van invloed kunnen zijn op de grondgebieden van de Inheemse en Tribale volken in Suriname;
 - (c) Inheemse en Tribale volken delen in de voordelen uit die binnen hun grondgebied worden uitgevoerd. Dit betekent dat de hiervoor nodige wetgeving en administratieve maatregelen moeten zijn aangenomen.
- e. De Staat moet permanente programma's of cursussen uitvoeren met modules over de mensenrechten van Inheemse en Tribale volken, in het bijzonder wat betreft het respecteren, beschermen en garanderen van collectieve eigendomsrechten. Deze modules moeten gegeven worden aan wetstoezichthouders en andere functionarissen die met deze onderwerpen te maken hebben, op alle hiërarchische niveaus.

Werkgroepen en Discussie

Diverse werkgroepen worden gevormd om drie of vier casussen uit te werken en te bediscussiëren:

- Galibi (natuurreserveaat) (Natuurbeschermingswet 1954)
- Adjoema kondre (bauxietmijn) (Mijnbouw decreet 1986)
- Nw. Koffiekamp (goudmijn) (Mijnbouw decreet 1986)
- Boven-Suriname (gemeenschapsbos) (Wet Bosbeheer 1992)

Sessie 1

Engagement van Inheemse en Tribale volkeren

De basisprincipes van engagement

Er zijn 10 basisprincipes van engagement. Hierna worden ze één voor één toegelicht.

1.1 Respect

Een partnerschap aangaan met Inheemse en Tribale gemeenschappen vereist een respectvolle benadering. Een respectvolle benadering die duidelijk laat zien dat er een basis is van gelijkwaardigheid en partnerschap op grond van gelijke kansen en inbreng, vormt het fundamentele basisprincipe gedurende het gehele engagement proces.

1.2 Ownership en leadership

Ownership houdt in dat de groep voor wie de interventie/het project was begonnen, verantwoordelijkheid neemt over het proces; het is of wordt hun eigen project. Ownership zou reeds bij het bedenken of ontwerpen van een project moeten beginnen. Zelfs als een projectidee niet helemaal vanuit de gemeenschap komt, kan het nog steeds samen met hen verder uitgedacht worden; er vorm aan gegeven worden met hun input, vooral over wat wel of niet goed zou werken onder hun omstandigheden.

Ownership is iets anders dan draagvlak zoeken, en nog veel meer dan alleen maar “stakeholders participatie”. Idealiter is de gemeenschap rechtstreeks betrokken bij, en draagt verantwoordelijkheid voor, alle stappen van het proces om hun noden of ideeën vorm en gestalte te geven.

Ownership en leadership gaan hand in hand. Als er ownership is zal de gemeenschap logischerwijs ook een leidende rol willen en moeten vervullen om die ownership ook daadwerkelijk te kunnen uitoefenen.

Leadership, leiderschap, houdt in dat de gemeenschap haar eigen besluiten neemt, goed of slecht, en zelfbewust de richting aangeeft over de vormgeving en uitvoering van het proces.

Daarbij kan (en soms móet) er externe technische ondersteuning gegeven worden, maar de besluiten dienen niet door anderen voor en over de gemeenschap genomen te worden. Beslissingsbevoegdheid, in het geval van werkelijk leiderschap, berust bij de gemeenschap, in overeenstemming met hun eigen besluitvormingsprocessen. Externe partners kunnen welzeker informatie, feiten, voorbeelden, voor- en nadelen, ervaringen en geleerde lessen, of inzichten in mogelijke consequenties van bepaalde beslissingen met de gemeenschap delen, en de gemeenschap vrijlaten om hun eigen, goedgeïnformeerde beslissing te nemen.

1.3 Capaciteitsversterking, empowerment en geen afhankelijkheid

Een volgend basisprincipe dat voortdurend in acht genomen en toegepast dient te worden in een effectief gemeenschapsontwikkelingsproces is capaciteitsversterking (soms ook capaciteitsontwikkeling genoemd), en gerelateerd daaraan, empowerment. Ontwikkeling kan alleen maar echte, duurzame ontwikkeling genoemd worden als het geworteld is, en bestendigd wordt, door lokale capaciteiten.

“Capaciteit” kan worden omschreven als de bekwaamheid van personen, instituten en samenlevingen om taken te vervullen, problemen op te lossen, en doelstellingen te formuleren en te verwezenlijken, op een duurzame manier.¹⁹ Daarbij is vergroting van kennis en vaardigheden cruciaal, maar werkelijke, duurzame capaciteitsversterking is veel meer dan alleen maar het verschaffen van geïsoleerde trainingsmogelijkheden.

¹⁹ http://www.undp.org/content/dam/aplaws/publication/en/publications/capacity-development/capacity-development-a-undp-primer/CDG_PrimerReport_final_web.pdf

Capaciteitsversterking gaat samen met empowerment, waarbij de gemeenschap niet alleen kundig maar ook formeel bevoegd is om besluiten over haar ontwikkeling in eigen hand te hebben.

Empowerment heeft bovendien te maken met het kunnen opkomen door de gemeenschap voor haar gerechtvaardigde eis tot naleving van haar mensenrechten, en is dus een onmisbaar element in elke ontwikkelingsinterventie, zeker als die een op-rechten-gebaseerde benadering (*rights-based approach*) gebruiken.

Empowerment is veel meer dan slechts een training of aanleren van (nieuwe) vaardigheden. Het houdt in dat de gemeenschap kennis, vaardigheden, middelen, mechanismen en bevoegdheden moet krijgen om haar ontwikkeling in eigen hand te kunnen nemen, om de leiding te nemen en behouden, om verantwoordelijkheid op zich te kunnen nemen en de “eigenaar” van het ontwikkelingsproces te worden en blijven. Het heeft te maken met het bekende gezegde “geef mij niet slechts vis te eten maar leer mij vissen”, en zelfs méér dan dat: niet alleen aanleren maar ook kracht en macht geven.

1.4 Op rechten gebaseerde benadering

Een op mensenrechten gebaseerde benadering (*rights-based approach*) houdt in dat een organisatie (i.c. de overheid):

- de resultaten van de interventie/het project formuleert als (het streven naar) de realisering van een of meer mensenrechten, bijv. het recht op onderwijs, gezondheid, arbeid, cultuur, eigendom, toegang tot informatie, rechtsbescherming, etc.;
- mensenrechten respecteert in elke fase en activiteit van haar werk (bijv. respecteren van het recht op participatie, maar ook het recht op cultuur en levenswijze);
- rechthebbenden (incl. Inheemse en Tribale gemeenschappen) versterkt om op te komen voor hun rechten, en plichtdragers (bijv. gezondheidszorgactoren) versterkt om hun plichten te kunnen vervullen.

Door de Verenigde Naties (VN) is een “*common understanding*” (gemeenschappelijke interpretatie) van de op mensenrechten gebaseerde benadering (*human rights-based approach*, HRBA) ontwikkeld en aangenomen, die het werk van alle VN-afdelingen, fondsen en programma’s moet sturen.²⁰

Onder een HRBA is het proces van ontwikkeling normatief gebaseerd op mensenrechtenstandaarden en –principes; het uiteindelijk doel van elke en alle ontwikkelingsinitiatieven moet de vervulling van mensenrechten zijn.

De HRBA houdt rechtstreeks ook empowerment van de gemeenschap in, om (beter) te weten dát en welke rechten ze hebben (vaak weet men niet eens dat men rechten heeft en niet slechts dankbaar moet zijn voor gunsten), en ook om te kunnen monitoren dat zo’n interventie/project inderdaad leidt tot vervulling van die rechten. Deze benadering impliceert ook, dat een gemeenschap wordt versterkt om zo nodig op te komen voor haar rechten, en/of dat de plichtdragers worden versterkt om het nodig beleid of de nodige diensten te kunnen verwezenlijken om die rechten te kunnen vervullen.

1.5 Informatie, communicatie en transparantie

Het hoeft geen betoog dat informatie, communicatie en transparantie absoluut doorslaggevend zijn voor het succes van elke interventie. En toch wordt vaak onvoldoende aandacht aan dit welbekend feit geschonken en de projectactoren “doen hun eigen ding” zonder hun partners geïnformeerd of betrokken te houden. Of er wordt slechts onvolledige, beperkte of oppervlakkige informatie verstrekt met als gevolg dat de indruk wordt gewekt dat informatie die niet vanaf het begin bekend was (in het bijzonder financiële informatie) opzettelijk “achtergehouden” of “geheimgehouden” werd nadat het wél bekend is geworden. Dit leidt allicht tot vertragingen, misverstanden, gevoelens van buitengesloten te zijn (en daarmee verlies van ownership en leadership), of zelfs conflicten, wantrouwen, verdachtmakingen en non-coöperatie.

²⁰<http://hrbaportal.org/the-human-rights-based-approach-to-development-cooperation-towards-a-common-understanding-among-un-agencies>

Een ander sleutelaspect van effectieve communicatie is het gebruik van begrijpelijke, cultureel passende communicatiemethoden. Het heeft weinig zin om te communiceren in een taal die niet goed begrepen wordt, of om uitdrukkingen of concepten te gebruiken waarmee de andere partij onbekend is of misschien niet op dezelfde manier begrijpt (bijv. een spreekwoord om iets te verduidelijken maar dat op een letterlijke manier geïnterpreteerd wordt waardoor er een misverstand kan ontstaan). Ook een attitude van superioriteit (hiërarchisch, cultureel, opleidingsniveau) kan averechts werken.

1.6 Effectieve participatie

Effectieve participatie is een onderdeel van alle basisprincipes; het is een transversaal ofwel “*cross-cutting*” principe en wordt daarom toch apart genoemd. Dergelijke participatie dient op alle niveaus en in alle fasen van de interventie aanwezig te zijn, dus vanaf het uitvoerend niveau tot en met het besluitvormend (management/directie–) en/of controlerend (toezicht) niveau.

Er dient onderscheid gemaakt te worden tussen de diverse gradaties van wat men in losse termen allemaal betiteld als participatie.

Participatie betekent meedoen; een onderdeel vormen van. Dat kan vele vormen aannemen zoals al uit eerdere voorbeelden bleek. Slechts enige basisinformatie geven aan enkele betrokkenen, bijvoorbeeld tijdens een algemene workshop waarbij allerlei stakeholders worden uitgenodigd, wordt door sommigen reeds “participatie” genoemd, en de intekenlijsten van zo’n workshop (in sommige gevallen zelfs de uitnodigingslijsten van zo’n workshop, niet eens wie daadwerkelijk aanwezig waren) worden dan overlegd om de “participatie” van stakeholders aan te tonen.

Het gaat om effectieve participatie, dus participatie waarbij de gemeenschap een wezenlijke bijdrage kan leveren en/of een daadwerkelijk verschil kan uitmaken. Het “effectieve” kan op verschillende manieren worden bevorderd zoals hieronder wordt beschreven.

1.7 Vertrouwen

Een zesde basisprincipe dat in acht genomen dient te worden bij het werken met Inheemse en Tribale gemeenschappen, is het vestigen of versterken van wederzijds vertrouwen. Dit is vooral belangrijk in gevallen waarbij de gemeenschap in het verleden slechte ervaringen heeft gehad met (project)partners die mooie beloftes doen maar die niet waarmaken, of die kwamen met projecten die slechts een kortdurend voordeel hadden maar toch wel veel tijd en moeite van de gemeenschap hebben gekost.

Vertrouwen is ook een belangrijk aspect in het uitwisselen van informatie. Informatie die komt of gaat naar een vertrouwenspersoon zal veel diepgaander zijn en ook veel meer weerklank vinden.

1.8 Cultuurgevoelige benadering

Bij elke interventie is het van belang dat ze cultuurgevoelig zijn omdat ze anders als onprettig of zelfs indringerig ervaren kunnen worden, of zelfs als pogingen om de traditionele cultuur te negeren of zelfs te werken aan culturele assimilatie. Dit kan gelden voor thematische activiteiten binnen een project (bijv. gezondheidsvoorlichting op een cultuurgevoelige manier) maar ook voor het interventieproces als geheel, vooral de interactie tussen projectactoren. Om cultuurgevoelig te zijn is het nodig, of ten minste nuttig, om bepaalde sleutelaspecten van de cultuur van de betrokken gemeenschappen te kennen.

Een daarvan is de collectieve benadering die Inheemse en Tribale samenlevingen meestal hebben. Gemeenschapsbelang en niet individueel belang bijvoorbeeld, is de standaard waartegen een project/interventie beoordeeld zal worden. Besluitvorming kan een iteratief gemeenschapsproces zijn waarbij diverse geledingen van de dorpsgemeenschap betrokken worden en meerdere stappen nodig kunnen zijn die voor een buitenstander niet altijd zichtbaar zijn.

1.9 Gendergevoelige benadering

Een gendergevoelige benadering is soms nog zwak in ontwikkelingsinterventies, en vooral als het gaat om cultureel passende genderbenaderingen. De culturele gepastheid dient voortdurend in acht genomen te worden, ook bij genderissues, want “westerse” normen en procedures zijn niet altijd klakkeloos toepasbaar in Inheemse of Tribale gemeenschappen (de norm of waarde zelf kan universeel zijn maar het proces van naleving van die norm verschilt van een stedelijke situatie waar de nadruk ligt op een individuele benadering in plaats van sociale collectiviteiten).

1.10 Leeftijd-gevoelige overwegingen

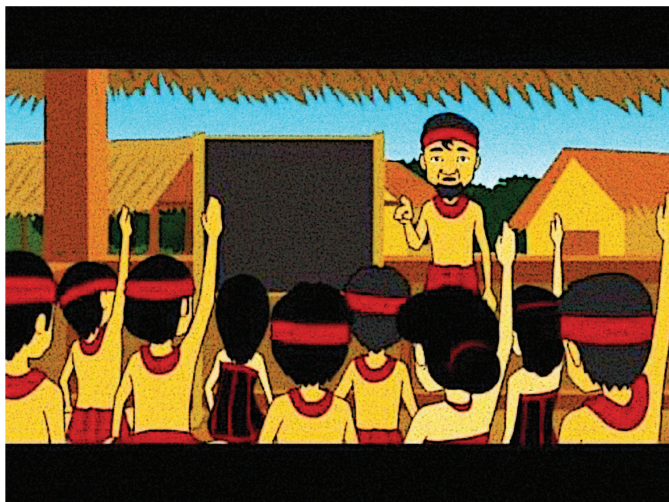
Zonder in veel detail te gaan kan ook erop gewezen of eraan herinnerd worden dat ook leeftijd-gevoelige overwegingen een speciaal onderdeel kunnen vormen van een project of interventie in Inheemse en Tribale gemeenschappen,; ook hier weer op een cultureel passende wijze. De (culturele) invloeden op jongeren bijvoorbeeld, zijn vaak groot terwijl de sociaalmaatschappelijke corrigerende mechanismen onvoldoende zijn, bijvoorbeeld omdat de oudere generatie geen ervaring heeft met de nieuwe uitdagingen. Actieve en constructieve participatie van jongeren is een vraagstuk in vele gemeenschappen. De manier om ouderen effectief te bereiken en betrekken kan weer een andere issue zijn die wellicht een specifieke strategie behoeft.

Evenals bij de gendergevoelige benadering kan het soms nodig zijn om bepaalde omstandigheden of voorwaarden te creëren zodat er effectieve participatie en versterking van verschillende leeftijdsgroepen kan zijn, eventueel als bijkomstige of specifiek daartoe ingebouwde activiteiten.

Naast effectieve participatie in een project of interventie, dienen ook de mogelijke positieve en vooral ook de potentiële negatieve invloeden van een project of interventie op de verschillende leeftijdsgroepen bekeken te worden. Een activiteit of project kan misschien gunstig zijn voor de ene groep maar nadelig voor een andere.

Sessie 2

Free Prior Informed Consent

film: Rights in Action Free, Prior and Informed Consent FPIC for Indigenous Peoples

Free, prior and informed consent (FPIC) is het uit vrije wil geven (of onthouden) van voorafgaande en weloverwogen toestemming op grond van volledige, vooraf verkregen informatie. Het is een recht van Inheemse en Tribale volken om hun consent (instemming of toestemming) te geven of juist niet te geven, voor een voorgestelde interventie/project dat op hen van invloed kan zijn.

Dit internationaal erkend recht komt voort uit het recht op zelfbeschikking: een volk heeft het recht om haar eigen besluiten over zichzelf te nemen. Het is ook de collectieve toepassing van het recht op consent, het geven van toestemming voor een activiteit door derden die een aanzienlijke invloed kunnen hebben op iemands leven, rechten of belangen. Bovendien is het een bescherming van Inheemse en Tribale volken tegen beslissingen die vaak op een top-down manier worden genomen zonder hun effectieve participatie, hiermede de reeds kwetsbare gemeenschappen onderwerpend aan nog meer bedreigingen of nadelen, zelfs als het project nog zo goedbedoeld of “in het algemeen belang” is.

FPIC is ook geworteld in de collectieve cultuur van Inheemse en Tribale volken: een zwaarwichtig besluit is gewoonlijk geen besluit van een individu maar van de gemeenschap als geheel, en kan daarom ook niet ontbreken in een cultuurgevoelige benadering. Besluiten worden traditioneel niet genomen door individuen zonder dat er input en feedback of uitdrukkelijke toestemming van de gemeenschap als geheel is verkregen.

2.1 Free

“Vrijelijk” of “vrijwillig” (*free*) heeft betrekking op de vrije wil van de gemeenschap als collectiviteit. Er dient geen druk of bedreiging te worden uitgeoefend om de toestemming te verkrijgen, noch valse beloften gedaan worden. Druk of bedreiging kan soms subtiele vormen aannemen, bijvoorbeeld dat een ander project dat hard nodig en zeer gewenst is, alleen maar voortgang kan vinden als dit ene, niet-gewenste project óók uitgevoerd wordt, bijv. “we zullen die schoollokalen alleen maar bouwen als dit project wordt goedgekeurd”. Of dat de gewenste inkomsten of werkgelegenheid alleen maar door de andere, ongewenste, projectactiviteiten binnengehaald kunnen worden.

Manipulatie kan zijn middels verdeel- en heerstactieken; verdeeldheid brengen in de gemeenschap tussen een vóór – en tegenkamp waarna er toestemming wordt gegeven, niet omdat men het eens is met het voorstel maar om de andere partij tot rust te brengen. Het gebruiken van het argument van “dringendheid”

is ook een bekende drukstelling die maakt dat een gemeenschap een project accepteert ook al was ze er eigenlijk nog niet “ready” voor (bijv. “volgend jaar zal het geld niet meer beschikbaar zijn” – terwijl niet erbij vermeld wordt dat het geld al een jaar geleden beschikbaar was maar dat er al die tijd geen werk van gemaakt is om het te besteden).

2.2 Prior

“Voorafgaand” (*prior*) lijkt vanzelfsprekend maar toch zijn er nog vele voorbeelden van verzoeken voor goedkeuring, of zelfs basisinformatie over een project, die pas komen nadat alles al van bovenaf besloten en gepland is. Soms zijn de activiteiten zelfs al gestart en is pas op een later tijdstip de “betrokkenheid” van de gemeenschap nodig. De gemeenschap(pen) wordt(-en) dan slechts geïnformeerd over wat reeds besloten is, of hebben slechts een gelegenheid om te zeggen wat ze ervan vinden.

In het goede geval echter, wordt de gemeenschap ruim vooraf geïnformeerd over een projectidee dat op hen van invloed kan zijn, en geeft ze vanaf het begin haar input, bezwaren, bezorgdheden, voorstellen over hoe het goed aangepakt kan worden zodat alles zo ongestoord mogelijk verloopt of zelfs hoe de gemeenschap eraan kan meewerken en een bijdrage kan leveren (zie ook desbetreffende hoofdstukken over het engagement proces en “ownership”, onder andere).

Voorafgaand heeft ook betrekking op het “goed geïnformeerd” zijn over het besluit dat genomen moet worden. De informatie over het voorgestelde project of interventie dient ruim van tevoren gegeven te worden zodat de gemeenschap de tijd heeft om het te bediscussiëren, absorberen en begrijpen, op haar eigen manier en middels haar eigen mechanismen.

2.3 Informed

“Geïnformeerd” is een breed begrip. Het betekent niet alleen het verschaffen van ten minste alle relevante basisinformatie aan een tussenpersoon maar ook om er zeker van te zijn dat de gemeenschap werkelijk “geïnformeerd” is; dat de informatie de doelgroep heeft bereikt en ook goed begrepen is. Het dient te gaan om alle relevante informatie, dus zowel voordelen als nadelen, mogelijkheden en bedreigingen of risico’s, op korte termijn maar ook op lange termijn, van alle relevante aspecten van de voorgestelde interventie: wat zal er ondernomen worden, door wie, hoe, wanneer, hoeveel zal het kosten, wie zal de kosten dragen, wie neemt besluiten en op welke wijze worden besluiten genomen, zijn er projectpartners die misschien nog niet zichtbaar of bekend zijn op dit moment (maar wier betrokkenheid te zijner tijd wel een ommekeer in het projectproces zou kunnen brengen), wie zullen voordelen uit het project hebben en hoe verhoudt dat zich tot de voordelen voor de gemeenschap, wie krijgt wat uit de beschikbare projectfondsen (gaat er bijvoorbeeld slechts een heel klein percentage naar het dorp en het “grote geld” naar anderen?).

Transparantie en informatie gaan hand in hand. Een interventie wordt meestal beschreven in een projectdocument. Het projectdocument delen met de gemeenschap (via de dorpsleiding) is al een belangrijk deel van de nodige transparantie en informatie-uitwisseling. Informatie dient, zoals ook eerder vermeld, verstrekt te worden in een passende taal en vormen om er zeker van te zijn dat het begrepen wordt. Soms moet technische informatie vereenvoudigd worden. Het kan nodig zijn om de gemeenschap te informeren over potentiële toekomstige invloeden die door de gemeenschap zelf misschien niet voorzien worden, bijv. technische inzichten maar ook lange termijn consequenties op sociaal, milieu of financieel gebied.

Soms zullen voorafgaande milieu- en sociale effectenstudies (*environmental and social impact assessments* – ESIA’s) nodig zijn om de gevolgen van een interventie te verduidelijken of zichtbaar te maken. Het is vanzelfsprekend dat zulke ESIA’s door deskundige en ervaren personen of organisaties worden uitgevoerd (en die deskundigheid en ervaring dienen zich ook uit te strekken naar gebieden van cultuur, traditie en levenswijze van Inheemse en Tribale volken). Een belangrijk aspect van *impact assessments* is ook het voorafgaand bepalen van de scope ofwel de onderwerpen die in het onderzoek bestudeerd zullen worden. Als de uitvoerder bijvoorbeeld geen opdracht heeft om de sociale en culturele effecten van een geplande onderneming in het onderzoek te betrekken, zal daarover waarschijnlijk weinig of niets

gezegd worden en kan de conclusie zijn dat de geplande onderneming geen noemenswaardige invloed heeft. Terwijl er wel degelijk sociale en culturele invloeden te verwachten zijn maar daar is dus niet op gelet. Het is daarom belangrijk dat zelfs bij het bepalen van de scope van een effectenstudie er inspraak is van de betrokken Inheemse of Tribale volken. Het aspect van ervaring en niet alleen deskundigheid is belangrijk, omdat er vaker deskundigen worden ingezet die in hun vakgebied zeer deskundig kunnen zijn maar geen ervaring hebben met Inheemse en Tribale aangelegenheden in Suriname.

Informatie-uitwisseling is een continu proces en niet alleen vereist voorafgaand aan het project. Nieuwe informatie die wederzijds bekend wordt gedurende de uitvoering van de interventie, en ook (tussentijdse) rapportages of korte updates over de uitvoering van afspraken die zijn gemaakt, dienen gedeeld te worden. Hiervoor zijn vooraf afgesproken, formele overlegmomenten goed, maar ook spontane telefoontjes tussendoor kunnen heel nuttig zijn.

Een ander aspect van het delen van informatie zijn de notulen, afsprakenlijsten of rapportages (o.a. aan de donor) die gemaakt worden – veelal alleen door de uitvoerende organisatie die haar eigen notulen of rapportages maakt. Daar is op zich natuurlijk niets verkeerd aan, maar het kan wel mogelijk zijn dat er op die manier een eenzijdige documentatie ontstaat, zonder dat de visies en meningen van de gemeenschap worden opgenomen.

Het kan soms nuttig zijn om intermediaire personen of organisaties te hebben om informatie te geven of verkrijgen. Zulke tussenpersonen dienen echter een keuze van de gemeenschap te zijn, of een gezamenlijke keuze – in elk geval geen van bovenaf opgelegde persoon of organisatie die slechts door de donor of overheid gewenst en welgezend is.

2.4 Consent

“Consent”, tenslotte, betekent dat de gemeenschap bewust toestemming moet geven voor de voorgestelde interventie voordat het van start kan gaan, nadat alle relevante informatie is verkregen en overwogen. De gemeenschap mag echter ook oneens zijn en geen consent geven, of het mag de beslissing uitstellen. Het kan ook zijn dat de gemeenschap akkoord gaat onder bepaalde voorwaarden.

FPIC hoeft niet complex te zijn en zal afhangen van de mate waarin de voorgestelde interventie van invloed is op de gemeenschap. Een klein project, bijvoorbeeld gezondheidsvoorlichting in het dorp, is vanzelfsprekend iets heel anders dan plannen voor mijnbouw in het traditioneel gebied van een inheems of tribaal volk. De vereiste van FPIC zal dus dwingender worden naarmate de invloed op de gemeenschap(en) naar verwachting groter is.

Rollenspelen

Groep 1: Onderwerp **Dwang**

Groep 2: Onderwerp **Manipulatie**

Groep 3: Onderwerp **Intimidatie**

Een model engagement proces

I. Maken van een afspraak

De eerste stap van een engagementproces is het leggen van contact met de traditionele gezagsdragers van de gemeenschap(pen) om een afspraak te maken, met vermelding van, onder andere, de onderwerpen die besproken zouden moeten worden of een conceptagenda, aanvullende informatie over de onderwerpen, een voorgestelde datum, tijd en plaats, de verwachte participanten aan de gesprekken, en logistieke voorzieningen. Ook kunnen er vanuit de gemeenschap of gezagsdragers bepaalde onderwerpen op de agenda geplaatst worden.

II. Informatie-uitwisseling

Informatie-uitwisseling is een andere fundamentele beginstap. De informatie-uitwisseling wordt bij voorkeur persoonlijk gedaan, door middel van een bezoek aan de betrokken gemeenschap(pen). Zo een eerste bezoek kan uitsluitend informatief zijn, waarna er interne discussies en overwegingen kunnen plaatsvinden van de verkregen informatie, voorstellen of ideeën; er hoeven niet direct besluiten genomen te worden.

Eén informatie-uitwisselingsmoment is misschien niet voldoende, vooral als het gaat om relatief grotere projecten of met een grotere verwachte invloed op de gemeenschap (sociaal, economisch, cultureel, enz.). De gemeenschap heeft vaak tijd nodig om het initiatief te overdenken en/of intern te bediscussiëren. Soms is de eerste informatie nog onduidelijk en is er behoefte aan een volgende informatiesessie waarbij verduidelijking of details gegeven kunnen worden. Ook wordt het veelal op prijs gesteld om ook buiten formele vergaderingen, een aanspreekpunt te hebben en in contact te blijven om eventueel aanvullende informatie tussendoor te geven.

III. Besluitvorming

Of het voorstel/projectidee uitgevoerd gaat worden, en op welke wijze, zal een vrijwillig besluit van de gemeenschap(pen) moeten zijn na zorgvuldige afweging van de voor- en nadelen, risico's en kansen, op basis van alle relevante informatie. Het is vooral belangrijk om te wijzen op mogelijke nadelen of risico's die niet onmiddellijk zichtbaar of duidelijk zijn, of misschien zelfs onbekend zijn voor de gemeenschap die misschien geen ervaring of inzicht heeft in dergelijke projecten.

Ook tijdens de uitvoering dient de gemeenschap mee te doen in besluitvorming, en niet alleen goedkeuring verlenen en daarna de uitvoering aan anderen overlaten. Het aspect van meedoen in besluitvorming kan worden ingebouwd in een project door gericht besluitvormingsprocessen te ondersteunen, bijvoorbeeld het opnemen van mogelijkheden (inclusief budgetten) voor overleg of workshops, het mogelijk maken van technische ondersteuning aan de gemeenschap, of eventueel zelfs duurzame mechanismen voor gemeenschapsvertegenwoordigers om op structurele wijze te participeren in beleidsprocessen. Het participeren in besluitvorming is ook een belangrijk aspect van "empowerment".

Tegelijkertijd moeten eventuele tijdslimieten of deadlines vooraf heel duidelijk bekend zijn, zodat alle betrokkenen van tevoren weten waar en wanneer er urgentie zal zijn, en daarop ook vooraf kunnen inspelen. Tijdige herinneringen aan naderende deadlines zijn zeker nuttig.

IV. Monitoring, evaluatie, validatie en verificatie

Monitoring en evaluatie dienen welbewust in elke interventie te worden opgenomen om zodoende meer zekerheid in te bouwen dat het project in de juiste richting blijft gaan en ook inderdaad de gewenste resultaten zal opleveren. Het inbouwen van monitoringsmomenten is ook nuttig om (probleem)kwesties die zich mogelijk voordoen, te bespreken en waar nodig aanpassingen door te voeren. "Ingebouwd" betekent praktisch dat er specifieke vergaderingen of bezoeken aan de gemeenschap voor monitoring of evaluatie vooraf worden afgesproken, zo mogelijk met datum, tijd en locatie, en met de nodige (financiële) middelen daarvoor opgenomen in het projectbudget.

Validatie en verificatie zijn aspecten die vaak worden vergeten in projectuitvoering, of slechts als een bijkomstigheid worden verricht, bijvoorbeeld een vraagje of men tevreden is met de (tot dan) bereikte producten van het project. De resultaten van een interventie/project dienen idealiter echter wel aan de gemeenschap gepresenteerd te worden, in de eerste plaats zodat de gemeenschap geïnformeerd wordt, maar ook met het doel feedback, of zelfs goedkeuring van de resultaten te verkrijgen. Het project is/was wellicht bedoeld voor de gemeenschap maar het komt voor dat de resultaten niet eens gezien worden, bijvoorbeeld in geval van een publicatie, onderzoeksverslag, en dergelijke. Evenals monitoring en evaluatie dienen validatie en verificatie daarom binnen de interventie gepland te worden; hetzij tussentijds en/of nadat de projectproducten zijn opgeleverd.

Validatie is bedoeld om er zeker van te zijn dat de resultaten voldoen aan de verwachtingen (bijv. een waterinstallatie die ook daadwerkelijk schoon water uit de kraan levert), terwijl verificatie bedoeld is om er zeker van te zijn dat de producten aan de vereiste specificaties voldoen (bijvoorbeeld: de juiste waterpomp is geïnstalleerd – dit is echter nog geen garantie dat het inderdaad werkt volgens de verwachtingen).

V. Behandeling van geschillen

Afhankelijk van de omvang en complexiteit van het ontwikkelingsproject of interventie kan het nodig zijn om vooraf afspraken te maken over een min of meer formeel proces om eventuele meningsverschillen, geschillen of zelfs conflicten te kunnen bespreken en op te lossen. Kleine meningsverschillen kunnen natuurlijk opgeklaard worden middels dialoog tussen projectpartners (die vanzelfsprekend dan ook wel aanwezig moet zijn). Belangrijk is, dat alle betrokken partijen of personen aan zo'n dialoog meedoen, anders kan het geschil zich opnieuw voordoen.

In gevallen waarin het verschil van mening dieper zit, zijn wellicht andere mechanismen nodig, en het is nuttig om dergelijke mechanismen te bespreken nog voordat er zich een conflict voordoet, met andere woorden, zo vroeg mogelijk afspraken maken hoe er met conflicten zal worden omgegaan als die zich ooit zouden voordoen. Zo een volgend niveau van conflictresolutie kan inhouden dat er een externe instantie of persoon wordt gevraagd om te bemiddelen, die voldoet aan bepaalde voorwaarden, zoals:

- Onafhankelijk zijn
- Onpartijdig zijn
- Deskundig zijn (inclusief van de minder voor de hand liggende gebieden zoals kennis en inzicht in traditie en cultuur)
- Ervaring hebben op de desbetreffende gebieden (bijv. van het projectthema maar ook van traditionele manieren van conflictbehandeling)
- Integer zijn (o.a. niet-omkoopbaar of onder druk te zetten zijn)
- Gezaghebbend zijn (de besluiten dienen door partijen dus niet lichtvaardig naast zich neergelegd te worden)
- Vertrouwd worden
- Gerespecteerd worden
- Wederzijds acceptabel zijn.

Procedurele kwesties kunnen eventueel ook worden besproken en vastgesteld voor zo'n mechanisme. Ook praktische zaken zoals de gelijkwaardige toegankelijkheid van het mechanisme kunnen vooraf besproken worden (personen die in het binnenland wonen bijvoorbeeld, kunnen te maken krijgen met transport- en communicatiekosten om personen die in Paramaribo wonen te bereiken; andere voorbeelden van toegankelijkheid zijn taalbarrières, de mogelijkheid om kwesties op papier te zetten, enz.). Het mechanisme zelf kan misschien ook gefaciliteerd moeten worden; het heeft weinig zin om een instantie te hebben die bijvoorbeeld nooit vergadert omdat er daarvoor geen middelen zijn.

VI. Overwegingen met betrekking tot duurzaamheid; exit-strategie

Het is belangrijk om de duurzaamheid van de interventie/het project voortdurend in de gaten te houden, vanaf de conceptie van het idee tot zelfs lang na het eind van de interventie/het project. Idealiter vormt het project onderdeel van een lange termijn beleidsprogramma dat gericht is op empowerment van de gemeenschap en waarin er ten minste enige garanties zijn voor een vervolgtraject. Een project dient geen op zich staand, geïsoleerd initiatief te zijn met slechts kortdurende resultaten. Een dergelijk project houdt de gemeenschap slechts bezig, zonder te resulteren in echte, duurzame veranderingen, en kan een zoveelste voorbeeld worden van een goedbedoeld project dat in retrospect meer als tijd- en geldverlies wordt beschouwd. Als de middelen beperkt zijn en het project niet veel zal realiseren behalve kortstondige voordeeltjes, kan het goed zijn om een evaluatie van alternatieven te maken nog vóór het gebruik van de beschikbare middelen.

Duurzaamheid is een factor voor de interventie of het project op zich, maar ook voor de producten die daaruit voortvloeien. Vandaar ook dat aanbevolen wordt om reeds bij het ontwerpen van een interventie/project direct ook een “exit-strategie” daarin op te nemen, een strategie voor zowel de donor of ontwikkelingspartner als begunstigde om ervoor te zorgen dat het project op een goede manier beëindigd. Die “goede manier” kan te maken hebben met diverse aspecten, bijvoorbeeld: Wat gebeurt er met goederen die tijdens het project zijn gekocht of geproduceerd? Wat gebeurt er met personeel dat uit projectgeld werd betaald? Wat zal de rol van de projectpartners zijn na het eind van het project? Wat zijn de vervolgstappen en zijn die verzekerd of alleen maar een mogelijkheid of zelfs slechts een hoop? Het project mag niet leiden tot (grotere) afhankelijkheid van donorondersteuning maar juist tot grotere capaciteit van de gemeenschap om op eigen kracht door te gaan. De exit-strategie dient daarom ingebouwd te worden in de interventie; de activiteiten van het project dienen te leiden tot deze grotere capaciteit. Bovendien zouden er afspraken deel moeten uitmaken van het project over de mogelijkheid van ondersteuning ook na afloop van het project. De voortgaande ondersteuning kan zijn in de vorm van technische ondersteuning, coaching, intermediaire functies door de projectteamleden naar andere entiteiten toe, voortzetting van de informatie-uitwisseling en communicatie op reguliere, afgesproken tijdstippen.

Bijlage

VN-verklaring over de rechten van inheemse volken²¹

De Algemene Vergadering

Met als leidraad de bedoelingen en beginselen van het Handvest van de Verenigde Naties, en goed vertrouwen in de nakoming van de verplichtingen aanvaard door de Staten overeenkomstig het Handvest,

Bevestigt dat inheemse volken gelijk zijn aan alle andere volken, onder erkenning van het recht van alle volken om zich te onderscheiden, zich als onderscheidend te beschouwen, en als zodanig gerespecteerd te worden,

Bevestigt tevens dat alle volken bijdragen aan de diversiteit en rijkdom aan beschavingen en culturen, die tezamen het gemeenschappelijk erfgoed van de mensheid vormen,

Bevestigt verder dat alle doctrines, politiek en gebruiken die zijn gebaseerd op de superioriteit van volken of individuen of deze propageren, op basis van nationale afkomst, raciale, godsdienstige, etnische of culturele verschillen, racistisch, wetenschappelijk onjuist, van rechtswege nietig, moreel verwerpelijk en sociaal onrechtvaardig zijn,

Bevestigt nogmaals dat inheemse volken hun rechten moeten kunnen uitoefenen zonder enige vorm van discriminatie,

Is bezorgd dat inheemse volken hebben geleden onder historisch onrecht als gevolg van, onder andere, hun kolonisatie en onteigening van hun land, gebieden en middelen, waardoor ze zijn belemmerd in de uitoefening van met name het recht op ontwikkeling overeenkomstig hun eigen behoeften en interesses.

Erkent de dringende noodzaak om de aangeboren rechten van inheemse volken die zijn ontleend aan hun politieke, economische en sociale structuur en aan hun cultuur, spirituele tradities, geschiedenis en filosofieën, met name hun recht op hun landen, gebieden en middelen, te respecteren en te bevorderen, *Erkent* verder de dringende noodzaak om de rechten van inheemse volken die zijn bekrachtigd in verdragen, akkoorden en andere constructieve afspraken met Staten te respecteren en bevorderen,

Verwelkomt het feit dat inheemse volken zich verenigen voor politieke, economische, sociale en culturele verbeteringen en om een einde te maken aan alle vormen van discriminatie en onderdrukking ongeacht waar dit plaatsvindt,

Is ervan overtuigd dat controle van inheemse volken over ontwikkelingen die hen en hun landen, gebieden en middelen beïnvloeden hen in staat zal stellen hun instellingen, culturen en tradities te handhaven en versterken, en om hun ontwikkeling overeenkomstig hun ambities en behoeften te bevorderen,

Erkent tevens dat respect voor inheemse kennis, culturen en traditionele gebruiken bijdraagt aan duurzame en rechtvaardige ontwikkeling en goede omgang met het milieu,

Benadrukt de bijdrage van de demilitarisatie van de landen en gebieden van inheemse volken aan vrede, economische en sociale vooruitgang en ontwikkeling, een goede verstandhouding en vriendschappelijke betrekkingen tussen naties en volken over de hele wereld,

²¹ Deze Nederlandse vertaling is niet geautoriseerd. Het betreft een vertaling van de originele Engelse tekst door een professioneel vertaalbureau in opdracht van het Nederlands Centrum voor Inheemse Volken

Erkent in het bijzonder het recht van inheemse families en gemeenschappen op gedeelde verantwoordelijkheid voor de opvoeding, ontwikkeling, scholing en het welzijn van hun kinderen, overeenkomstig de rechten van het kind,

In overweging nemende dat de rechten die zijn bekrachtigd in verdragen, akkoorden en andere constructieve afspraken tussen Staten en inheemse volken in sommige gevallen een zaak van internationaal belang zijn, een internationaal karakter hebben of onder internationale verantwoordelijkheid vallen,

Tevens in overweging nemend dat verdragen, akkoorden en andere constructieve afspraken, en de relatie die ze vertegenwoordigen, de basis vormen voor een versterkte samenwerking tussen inheemse volken en Staten,

Erkent dat het Handvest van de Verenigde Naties, het Internationale Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten, het Internationale Verdrag inzake Burgerlijke en Politieke Rechten en de Weense Verklaring en Actieprogramma het fundamentele belang bevestigen van het recht op zelfbeschikking van alle volken, op grond waarvan ze vrijelijk hun politieke status kunnen bepalen en vrijelijk hun economische, sociale en culturele ontwikkeling kunnen nastreven,

Rekening houdend met het feit dat niets uit deze Verklaring mag worden gebruikt om enig volk het recht op zelfbeschikking te ontfemen, uitgeoefend overeenkomstig het internationaal recht,

Ervan overtuigd dat de erkenning van de rechten van inheemse volken in deze Verklaring harmonieuze en coöperatieve relaties tussen de Staat en inheemse volken zal bevorderen, gebaseerd op de beginselen van recht, democratie, respect voor mensenrechten, non-discriminatie en goede trouw,

Moedigt Staten aan om te voldoen aan al hun verplichtingen en deze effectief ten uitvoer te brengen zoals ze van toepassing zijn op inheemse volken krachtens internationale instrumenten, met name verplichtingen gerelateerd aan mensenrechten, in overleg en samenwerking met de betrokken volken,

Benadrukt dat voor de Verenigde Naties een belangrijke en constante rol is weggelegd als het gaat om de bevordering en bescherming van de rechten van inheemse volken,

Gelooft dat deze Verklaring een volgende belangrijke stap is op weg naar de erkenning, bevordering en bescherming van de rechten en vrijheden van inheemse volken en in de ontwikkeling van relevante activiteiten van het Verenigde Naties-systeem op dit gebied,

Erkent en bevestigt nogmaals dat inheemse individuen zonder discriminatie aanspraak kunnen maken op alle mensenrechten die erkend worden in het internationale recht, en dat inheemse volken collectieve rechten bezitten die onmisbaar zijn voor hun bestaan, welzijn en integrale ontwikkeling als volken,

Erkent tevens dat de situatie van inheemse volken verschilt van regio tot regio en van land tot land, en dat de betekenis van nationale en regionale bijzonderheden en verschillende historische en culturele achtergronden in overweging dienen te worden genomen.

Proclameert plechtig de volgende Verklaring van de Verenigde Naties inzake de Rechten van Inheemse volken als het te bereiken ideaal dat wordt nagestreefd in een geest van samenwerking en wederzijds respect,

Artikel 1

Inheemse volken hebben recht op het volle genot, als collectief of als individuen, van alle mensenrechten en fundamentele vrijheden zoals erkend in het Handvest van de Verenigde Naties, de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en internationale mensenrechtenwetgeving.

Artikel 2

Inheemse volken en individuen zijn vrij en gelijk aan alle andere volken en individuen en moeten hun rechten kunnen uitoefenen zonder enige vorm van discriminatie, met name wanneer deze gebaseerd is op hun inheemse afkomst of identiteit.

Artikel 3

Inheemse volken hebben het recht op zelfbeschikking. Op grond van dat recht kunnen ze vrijelijk hun politieke status bepalen en vrijelijk hun economische, sociale en culturele ontwikkeling nastreven.

Artikel 4

Inheemse volken kunnen in de uitoefening van hun recht op zelfbeschikking aanspraak maken op autonomie of zelfbestuur in zaken aangaande hun interne en lokale aangelegenheden, en kunnen aanspraak maken op manieren en middelen voor het financieren van hun autonome functies.

Artikel 5

Inheemse volken hebben het recht hun aparte politieke, juridische, economische, sociale en culturele instellingen in stand te houden en te versterken, met behoud van hun rechten op volledige deelname, indien ze hiervoor kiezen, aan het politieke, economische, sociale en culturele leven van de Staat.

Artikel 6

Elk inheems individu heeft het recht op een nationaliteit.

Artikel 7

1. Inheemse individuen hebben het recht op leven, lichamelijke en geestelijke integriteit, vrijheid en onschendbaarheid van hun persoon.
2. Inheemse volken hebben het collectieve recht op leven in vrijheid, vrede en veiligheid als aparte volken en zullen niet worden onderworpen aan enige daad van genocide of enige andere daad van geweld, waaronder het met geweld verwijderen van kinderen uit de groep naar een andere groep.

Artikel 8

1. Inheemse volken en individuen hebben het recht niet te worden onderworpen aan gedwongen assimilatie of vernietiging van hun cultuur.
2. Staten zullen effectieve mechanismen bieden ter voorkoming van en als genoegdoening voor:
 - (a) Enige daad die tot doel of als gevolg heeft dat hun integriteit als aparte volken of hun culturele waarden of etnische identiteiten worden ontnomen;
 - (b) Enige daad die tot doel of als gevolg heeft dat hun landen, gebieden of middelen worden onteigend;
 - (c) Enige vorm van gedwongen volksverhuizing die tot doel of als gevolg heeft hun rechten te schenden of ondermijnen;
 - (d) Enige vorm van gedwongen assimilatie of integratie;
 - (e) Enige vorm van propaganda die is ontwikkeld om aan te zetten tot tegen hen gerichte rassen- of etnische discriminatie.

Artikel 9

Inheemse volken en individuen hebben het recht om tot een inheemse gemeenschap of natie te behoren, in overeenstemming met de tradities en gebruiken van de betrokken gemeenschap of natie. Geen enkele vorm van discriminatie mag voortvloeien uit de uitoefening van een dergelijk recht.

Artikel 10

Inheemse volken mogen niet met geweld verwijderd worden uit hun landen of gebieden. Geen verplaatsing zal plaatsvinden zonder de vrijwillige, voorafgaande en geïnformeerde toestemming van de betrokken inheemse volken en alleen nadat een rechtvaardige en eerlijke vergoeding is overeengekomen en, indien mogelijk, de mogelijkheid tot terugkeer wordt geboden.

Artikel 11

1. Inheemse volken hebben het recht hun culturele tradities en gebruiken uit te oefenen en nieuw leven te geven. Dit omvat het recht om historische, huidige en toekomstige uitingen van hun culturen, zoals archeologische en historische locaties, artefacten, ontwerpen, ceremonies, technologieën, visuele en uitvoerende kunsten en literatuur in stand te houden, te beschermen en te ontwikkelen.
2. Staten zullen genoegdoening bieden door effectieve mechanismen aan te wenden, waaronder bijvoorbeeld restitutie, ontwikkeld in samenwerking met inheemse volken, met betrekking tot hun culturele, intellectuele, religieuze en spirituele eigendommen die zijn afgenomen zonder hun vrijwillige, voorafgaande en geïnformeerde toestemming of in strijd met hun wetten, tradities en gebruiken.

Artikel 12

1. Inheemse volken hebben het recht hun spirituele en religieuze tradities, gebruiken en ceremonies te openbaren, uit te oefenen, ontwikkelen en onderwijzen; het recht hun religieuze en culturele locaties in stand te houden, te beschermen en in beslotenheid te betreden; het recht tot gebruik van en controle over hun ceremoniële objecten; en het recht hun menselijke overblijfselen te repatriëren.
2. Staten zullen ernaar streven de toegang tot en/of repatriëring van ceremoniële objecten en menselijke overblijfselen die in hun bezit zijn mogelijk te maken door eerlijke, transparante en effectieve mechanismen aan te wenden, ontwikkeld in samenwerking met de betrokken inheemse volken.

Artikel 13

1. Inheemse volken hebben het recht hun geschiedenis, taal, mondelinge tradities, filosofieën, schrift en literatuur nieuw leven te geven, te gebruiken, te ontwikkelen en over te leveren aan toekomstige generaties, en om hun eigen namen te geven aan gemeenschappen, plaatsen en personen.
2. Staten zullen effectieve maatregelen nemen om dit recht te beschermen en om ervoor te zorgen dat inheemse volken in politieke, juridische en bestuurlijke procedures het behandelde begrijpen en begrepen worden, indien nodig door een vertaling of andere ondersteunende middelen te bieden.

Artikel 14

1. Inheemse volken hebben het recht hun eigen onderwijssystemen en instellingen op te zetten en te besturen, waar onderwijs in hun eigen taal wordt geboden, op een wijze die aansluit op hun culturele onderwijs- en leermethodes.
2. Inheemse individuen, in het bijzonder kinderen, hebben het recht op alle niveaus en vormen van onderwijs in de Staat zonder discriminatie.
3. Staten zullen, in samenwerking met inheemse volken, effectieve maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat inheemse individuen, in het bijzonder kinderen, waaronder kinderen die buiten hun gemeenschappen leven, waar mogelijk toegang hebben tot onderwijs in hun eigen cultuur en taal.

Artikel 15

1. Inheemse volken hebben het recht op de waardigheid en diversiteit van hun cultuur, tradities, geschiedenis en idealen, die op gepaste wijze zullen worden weerspiegeld in onderwijs en voorlichting.

2. Staten zullen effectieve maatregelen nemen, in overleg en samenwerking met de betrokken inheemse volken, om vooroordelen en discriminatie te bestrijden en tolerantie, begrip en een goede verstandhouding tussen inheemse volken en alle andere segmenten van de maatschappij te bevorderen.

Artikel 16

1. Inheemse volken hebben het recht hun eigen media in hun eigen taal op te zetten en hebben recht op toegang tot alle vormen van niet-inheemse media zonder discriminatie.

2. Staten zullen effectieve maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat staatsmedia een getrouw beeld geven van de inheemse culturele diversiteit. Staten zouden private media moeten aanmoedigen om een getrouw beeld te geven van de inheemse culturele diversiteit, onverminderd het recht op vrijheid van meningsuiting.

Artikel 17

1. Inheemse individuen en volken hebben recht op het volle genot van alle rechten krachtens het toepasselijke internationale en nationale arbeidsrecht.

2. Staten zullen in overleg en samenwerking met inheemse volken specifieke maatregelen nemen om inheemse kinderen te beschermen tegen economische uitbuiting en het verrichten van elke arbeid die gevaar kan opleveren, de opvoeding van het kind hindert of schadelijk is voor de gezondheid van het kind of zijn lichamelijke, psychische, spirituele, morele of sociale ontwikkeling, rekening houdend met hun bijzondere kwetsbaarheid en het belang van onderwijs voor hun empowerment.

3. Inheemse individuen hebben het recht niet te worden onderworpen aan enige discriminerende arbeidsvoorwaarden, onder andere met betrekking tot het in dienst nemen of salaris.

Artikel 18

Inheemse volken hebben het recht deel te nemen aan de besluitvorming in aangelegenheden die hun rechten zouden aantasten, via vertegenwoordigers door henzelf gekozen overeenkomstig hun eigen procedures, en het recht om hun eigen inheemse besluitvormingsinstituten in stand te houden en te ontwikkelen.

Artikel 19

Staten zullen overleggen en te goeder trouw samenwerken met de betrokken inheemse volken via hun eigen vertegenwoordigingsinstituten teneinde hun vrijwillige, voorafgaande en geïnformeerde toestemming te krijgen voordat wetgevende of bestuurlijke maatregelen die van invloed zijn op hen worden aangenomen of uitgevoerd.

Artikel 20

1. Inheemse volken hebben het recht hun politieke, economische en sociale systemen en instituten in stand te houden en te ontwikkelen, verzekerd te zijn van het genot van hun eigen bestaans- en ontwikkelingsmiddelen, en vrijelijk deel te nemen aan al hun traditionele en andere economische activiteiten.

2. Inheemse volken aan wie de bestaans- en ontwikkelingsmiddelen zijn ontnomen kunnen aanspraak maken op rechtvaardige en eerlijke genoegdoening.

Artikel 21

1. Inheemse individuen hebben het recht, zonder discriminatie, op verbetering van hun economische en sociale omstandigheden, onder andere op het gebied van ontwikkeling, werkgelegenheid, beroepsopleidingen en herscholing, huisvesting, hygiëne, gezondheid en sociale veiligheid.

2. Staten zullen effectieve maatregelen nemen en, indien nodig, speciale maatregelen om zorg te dragen voor continue verbetering van hun economische en sociale omstandigheden. Bijzondere aandacht zal worden besteed aan de rechten en speciale behoeften van inheemse ouderen, vrouwen, jongeren, kinderen en personen met een handicap.

Artikel 22

1. Bij de uitvoering van deze Verklaring zal bijzondere aandacht worden besteed aan de rechten en speciale behoeften van inheemse ouderen, vrouwen, jongeren, kinderen en personen met een handicap.
2. Staten zullen maatregelen nemen, in samenwerking met inheemse volken, om ervoor te zorgen dat inheemse vrouwen en kinderen volledige bescherming genieten tegen alle vormen van geweld en discriminatie.

Artikel 23

Inheemse volken hebben het recht prioriteiten te stellen en strategieën te ontwikkelen voor de uitoefening van hun recht op ontwikkeling. Inheemse individuen hebben in het bijzonder het recht actief betrokken te zijn bij het ontwikkelen en opzetten van gezondheids-, huisvestings- en andere economische en sociale programma's die op hen van invloed zijn en, voor zover mogelijk, deze programma's via hun eigen instituten uit te voeren.

Artikel 24

1. Inheemse volken hebben het recht op hun traditionele medicijnen en instandhouding van hun medische gebruiken, waaronder de conservatie van hun medicinale planten, dieren en mineralen. Inheemse individuen hebben daarnaast het recht op toegang, zonder discriminatie, tot alle sociale diensten en gezondheidszorg.
2. Inheemse individuen hebben een gelijk recht op de hoogst mogelijke standaard van lichamelijke en geestelijke gezondheid. Staten zullen alle noodzakelijke stappen nemen om de volledige verwezenlijking van dit recht progressief te realiseren.

Artikel 25

Inheemse volken hebben het recht hun onderscheidende spirituele relatie met hun van oudsher in eigendom zijnde of anderszins in gebruik genomen landen, gebieden, waters en kustzeeën en andere middelen in stand te houden en te versterken en hebben het recht hun verantwoordelijkheden tegenover toekomstige generaties in dit opzicht na te komen.

Artikel 26

1. Inheemse volken hebben het recht op de landen, gebieden en middelen die van oudsher hun eigendom waren, die ze in gebruik hadden of die ze anderszins verworven.
2. Inheemse volken hebben het recht van eigendom, gebruik, ontwikkeling en bestuur op de landen, gebieden en middelen die ze bezitten uit hoofde van traditioneel eigendom of ander traditioneel gebruik, of die ze anderszins hebben verworven.
3. Staten zullen deze landen, gebieden en middelen wettelijk erkennen en beschermen. Het erkennen zal geschieden met alle respect voor de gebruiken, tradities en pachtstelsels van de betrokken inheemse volken.

Artikel 27

Staten zullen, in samenwerking met de betrokken inheemse volken, een eerlijk, onafhankelijk, onpartijdig, open en transparant proces opstellen en invoeren, met alle erkenning voor de rechten, tradities, gebruiken en pachtsystemen van inheemse volken, waarin de rechten van inheemse volken met betrekking tot hun landen, gebieden en middelen, waaronder die landen, gebieden en middelen die traditioneel eigendom waren of anderszins in gebruik waren erkend worden. Inheemse volken hebben het recht deel te nemen in dit proces.

Artikel 28

1. Inheemse volken kunnen aanspraak maken op genoegdoening, bijvoorbeeld door restitutie of wanneer dit niet mogelijk is door een rechtvaardige en eerlijke vergoeding, voor de landen, gebieden en middelen die traditioneel eigendom waren of anderszins in gebruik waren, en die zijn ontnomen, in beslag of gebruik zijn genomen of zijn beschadigd zonder hun vrijwillige, voorafgaande en geïnformeerde toestemming.
2. Tenzij anderszins vrijwillig overeengekomen door de betrokken volken zal de vergoeding plaatsvinden in de vorm van landen, gebieden en middelen die gelijk zijn in kwaliteit, omvang en juridische status of in de vorm van een geldelijke vergoeding of een andere passende genoegdoening.

Artikel 29

1. Inheemse volken hebben het recht op de instandhouding en bescherming van het milieu en op de productieve capaciteit van hun landen of gebieden en middelen. Staten zullen voor inheemse volken hulpprogramma's opzetten en uitvoeren voor dergelijk behoud en bescherming, zonder discriminatie.
2. Staten zullen effectieve maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat geen schadelijke materialen worden opgeslagen of gedumpt in de landen of gebieden van inheemse volken zonder hun vrijwillige, voorafgaande en geïnformeerde toestemming.
3. Staten zullen eveneens effectieve maatregelen nemen om ervoor te zorgen, voor zover nodig, dat gezondheidsprogramma's voor inheemse volken, zoals ontwikkeld en ingevoerd door de volken getroffen door schadelijke stoffen, behoorlijk worden geïmplementeerd.

Artikel 30

1. In de landen of gebieden van inheemse volken zullen geen militaire activiteiten plaatsvinden, tenzij gerechtvaardigd door het algemeen belang of tenzij vrijwillig overeengekomen met of op verzoek van de betrokken inheemse volken.
2. Staten zullen effectief overleg voeren met de betrokken volken, via de aangewezen procedures en in het bijzonder via hun vertegenwoordigingsinstituten, alvorens hun landen of gebieden te gebruiken voor militaire activiteiten.

Artikel 31

1. Inheemse volken hebben het recht hun culturele erfgoed, traditionele kennis en traditionele culturele uitdrukkingen, evenals de manifestaties van hun natuurwetenschappen, technologieën en culturen, waaronder menselijke en genetische middelen, zaden, medicijnen, kennis van de eigenschappen van fauna en flora, mondelinge tradities, literatuur, ontwerpen, sporten en traditionele spelen en visuele en uitvoerende kunsten in stand te houden, te controleren, te beschermen en te ontwikkelen. Ze hebben tevens het recht hun intellectuele eigendomsrechten op dit culturele erfgoed en deze traditionele kennis en traditionele culturele uitdrukkingen in stand te houden, te controleren, te beschermen en te ontwikkelen.
2. Staten zullen in samenwerking met inheemse volken effectieve maatregelen nemen om de uitoefening van deze rechten te erkennen en beschermen.

Artikel 32

1. Inheemse volken hebben het recht prioriteiten te stellen en strategieën te formuleren voor de ontwikkeling of het gebruik van hun landen of gebieden en andere middelen.
2. Staten zullen overleggen en te goeder trouw samenwerken met de betrokken inheemse volken via hun eigen vertegenwoordigingsinstituten teneinde hun vrijwillige, voorafgaande en geïnformeerde toestemming te krijgen voordat ze projecten goedkeuren die van invloed zijn op hun landen of gebieden en andere middelen, met name in verband met de ontwikkeling, het gebruik of de exploitatie van mineralen, water of andere hulpbronnen.
3. Staten zullen effectieve mechanismen bieden voor een rechtvaardige en eerlijke genoegdoening voor dergelijke activiteiten en gepaste maatregelen zullen worden getroffen om de nadelige milieu-, economische, sociale, culturele en spirituele invloeden te beperken.

Artikel 33

1. Inheemse volken hebben het recht hun eigen identiteit of lidmaatschap te bepalen in overeenstemming met hun gebruiken en tradities. Dit doet geen afbreuk aan het recht van inheemse individuen om het burgerschap te verkrijgen van de Staten waarin ze wonen.
2. Inheemse volken hebben het recht de structuur en het lidmaatschap van hun instituten te bepalen in overeenstemming met hun eigen procedures.

Artikel 34

Inheemse volken hebben het recht hun institutionele structuren en hun onderscheidende gewoontes, gebruiken, spiritualiteit, tradities, procedures en, in de gevallen waar ze bestaan, juridische systemen of gebruiken, te bevorderen, ontwikkelen en in stand te houden in overeenstemming met de standaarden voor internationale mensenrechten.

Artikel 35

Inheemse volken hebben het recht de verantwoordelijkheden van individuen in hun gemeenschappen te bepalen.

Artikel 36

1. Inheemse volken, in het bijzonder volken die worden gescheiden door internationale grenzen, hebben het recht contacten, relaties en samenwerkingen te onderhouden en ontwikkelen, met onder andere spirituele, culturele, politieke, economische en sociale oogmerken, met hun eigen leden evenals met andere volken over grenzen heen.
2. Staten zullen in overleg en samenwerking met inheemse volken effectieve maatregelen nemen om de uitoefening van dit recht te faciliteren en toe te zien op de uitvoering van dit recht.

Artikel 37

1. Inheemse volken hebben het recht op erkenning, naleving en uitvoering van Verdragen, Akkoorden en andere Constructieve Afspraken gesloten met Staten of hun rechtverkrijgenden en Staten moeten deze Verdragen, Akkoorden en andere Constructieve Afspraken nakomen en respecteren.
2. Niets in deze Verklaring mag worden uitgelegd als een beperking of uitsluiting van de rechten van Inheemse volken zoals vastgelegd in Verdragen, Akkoorden en Constructieve Afspraken

Artikel 38

Staten zullen in overleg en samenwerking met inheemse volken gepaste maatregelen nemen, waaronder wettelijke maatregelen, teneinde de doelen van deze Verklaring te bereiken.

Artikel 39

Inheemse volken hebben het recht op toegang tot financiële en technische ondersteuning van Staten en door internationale samenwerking, voor het genot van de rechten vastgesteld in deze Verklaring.

Artikel 40

Inheemse volken hebben het recht op toegang tot en een vlotte afwikkeling middels rechtvaardige en eerlijke procedures voor het oplossen van conflicten en geschillen met Staten of andere partijen, en op effectieve genoegdoening voor alle aantastingen van hun individuele en collectieve rechten.

Bij de afwikkeling dient rekening te worden gehouden met de gebruiken, tradities, regels en juridische systemen van de betrokken inheemse volken en internationale mensenrechten.

Artikel 41

De organen en gespecialiseerde organisaties van het Verenigde Naties-systeem en andere intergouvernementele organisaties zullen bijdragen aan de volledige uitvoering van de bepalingen in deze Verklaring door de mobilisatie, onder andere, van financiële samenwerking en technische ondersteuning. Manieren en middelen om te zorgen voor deelname van inheemse volken met betrekking tot kwesties die hen aangaan zullen worden vastgesteld.

Artikel 42

De Verenigde Naties, haar lichamen, waaronder het Permanente Forum voor Inheemse Zaken, en gespecialiseerde organisaties, waaronder op landniveau, en Staten, zullen respect voor en volledige toepassing van de bepalingen in deze Verklaring bepleiten en de uitwerking van deze Verklaring onderzoeken.

Artikel 43

De hierin erkende rechten vormen de minimumstandaarden voor het overleven, de waardigheid en het welzijn van inheemse volken over de wereld.

Artikel 44

Alle hierin erkende rechten en vrijheden gelden gelijkelijk voor mannelijke en vrouwelijke inheemse individuen.

Artikel 45

Niets in deze Verklaring mag worden uitgelegd als een beperking of uitsluiting van de rechten die inheemse volken nu bezitten of in de toekomst zouden verkrijgen.

Artikel 46

1. Niets in deze Verklaring zal zodanig mogen worden uitgelegd, dat welke Staat, volk of persoon dan ook, daaraan enig recht kan ontleen om iets te ondernemen of handelingen van welke aard ook te verrichten, die in strijd zijn met het Handvest van de Verenigde Naties of worden geïnterpreteerd als toestemming voor of aanmoediging van een daad die op enige wijze afbreuk zou doen aan de territoriale integriteit of politieke eenheid van soevereine en onafhankelijke Staten.

2. Bij de uitoefening van de rechten uiteengezet in de onderhavige Verklaring dienen mensenrechten en fundamentele vrijheden van eenieder gerespecteerd te worden. De uitoefening van de rechten uiteengezet in deze Verklaring is uitsluitend onderworpen aan beperkingen bepaald in de wet, overeenkomstig internationale mensenrechtenverplichtingen. Dergelijke beperkingen dienen non-discriminatoir en strikt noodzakelijk te zijn, uitsluitend ter verzekering van de onmisbare erkenning en eerbiediging van de rechten en vrijheden van anderen en om te voldoen aan de gerechtvaardigde en meest dwingende eisen van een democratische maatschappij.

3. De bepalingen uiteengezet in deze Verklaring dienen te worden uitgelegd overeenkomstig de beginselen van recht, democratie, respect voor mensenrechten, gelijkheid, non-discriminatie, goed bestuur en goede trouw.

Bronnen

Verdragen en verklaringen

Universele Verklaring van de Rechten van de Mens 1948

VN-verklaring over de rechten van inheemse volken UNDRIP 2007

Wetten

Grondwet van de Republiek Suriname (S.B. 1987 no.116), gelijk zij luidt na de daarin aangebrachte wijziging bij S.B. 1992 no.38

Vonnissen

Inter-American Court of Human Rights Case of the Moiwana Community v. Suriname Judgment of June 15, 2005

Inter-American Court of Human Rights Case of the Saramaka People v. Suriname Judgment of November 28, 2007

Inter-American Court of Human Rights Case of the Kaliña and Lokono Peoples v. Suriname Judgment of November 25, 2015

Boeken en rapporten

De rechten van de mens: Universaliteit in de praktijk; Peter R. Baer, Boom, 1998

Internationaal publiekrecht in vogelvlucht, Deventer, P. H. Kooijmans, Kluwer, 2002

VIDS & VSG. Community Engagement Strategie voor de Overheid (versie 1.1. – maart 2016). Paramaribo, Conservation International Suriname, 2016

Websites

<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/Pages/HumanRightsBodies.aspx> (20.03.2016)

